

Kühn János

A 70-es évek magyar ifjúságpolitikája

Doktori értekezés

Szeged

1985

Tartalomjegyzék

Bevezetés

I. A kommunista magyar ifjúságpolitika

előzményei 4

a/ A kommunista ifjúsági mozgalom ki-

alakulása és fejlődése 1957-ig 4

b/ A KISZ megalakulása és tevékenysége

1970-ig 24

II. Az ifjúságpolitikai határozatot megelőző

kül- és belpolitikai események 46

a/ Nyugati diákmozgalmak 46

b/ A burzsoá "fellazító ideológia"

hatása Csehszlovákiában 1968-ban 50

c/ Új gazdasági mechanizmus bevezetése

Magyarországon 57

III. Az ifjúság szociális helyzete a 60-as évek

végén 60

IV. A 70-es évek magyar ifjúságpolitikájának

főbb vonásai a párt- és állami dokumentumok

tükrében 71

Összegzés, tanulságok 108

Jegyzetek 112

Bibliográfia 114

Bevezetés

Az ifjúságról írni mindig hálás dolog, az ifjúságot tanítani pedig a legszebb feladat. Eme dolgozat írója - végzettségét tekintve középiskolai tanár - elmondhatja magáról, hogy mindkettőben része van. Az ifjúságnak azon részével foglalkozom nap mint nap, mely a leginkább érzékeny, a változásoknak legjobban kitett részét képezi a fiataloknak, a középiskolás korosztállyal. Szaktárgyaim, a matematika, fizika és technika nem éppen nevezhető egy bölcsészdoktori disszertáció megírására inspirálónak, bár a "reális" szemléletmód a dolgozat készítésekor nagy segítségemre volt. 1972-ben kezdtem tanári pályámat a szegedi Tömörkény István Gimnáziumban, és kilenc évi munkám után, 1981-ben a gimnázium nevelési igazgatóhelyettesévé nevezték ki.

Ifjúságunknak gyakran a szemére vetjük, hogy nem ismeri eléggé történelmünket, így a jelen eredményeit sem tudja igazán értékelni. Ugy gondolom ezt a mondást át lehet alakítani, s a pedagóguspályához igazítani, mégpedig így: ahhoz, hogy az ifjúságot eredményesen nevelhessük, ismernünk kell legalapvetőbb életkori sajátosságait, szokásait, problémáit, ismernünk kell fejlődésének, felnőtté válásának jellemző vonásait, melyek a felnőttek által alakíthatók, formálhatók, és ismernünk kell az ifjúság társadalmi szervezetét is, mely a fiatal közösségi emberre válásában oly jelentős nevelői hatást fejt ki.

Dolgozatom témájául az 1970-es évek magyar ifjúságpolitikáját választottam, több okból is. Az 1970-es év elején jelentős ifjúságpolitikai határozat született, mely a társadalom figyelmét a magyar ifjúságra összpontosította. Előtte, 1968-ban Nyugat-Európa ifjúsága hívta fel magára a figyelmet. A Csehszlovákiában lejátszódó események is azt igazolták, hogy az ifjúság a társadalomnak az a rétege, mely a leginkább befolyásolható, manipulálható, kevésbé megfontolt, s problémáit robbanásszerűen igyekszik megoldani. 1968 abból a szempontból is jelentős dátum, hogy ekkor vezettük be az új gazdasági irányítási rendszert, melynek sikerében elengedhetetlen volt a munkásifjúság megnyerése is. Indokolja a témaválasztásom az a tény is, hogy a 70-es években az ifjúságpolitika gyakorlati megvalósításáról saját élményeim is vannak, hiszen 1972-ben kezdtem tanári pályámat. Végül, de nem utolsósorban indokolja a témaválasztást a hivatásom, mely a fiatalokhoz köt, s értük felelősséggel tartozom.

Dolgozatom első részében a magyar kommunista ifjúsági mozgalom kialakulásával, fejlődésével foglalkozom. Az 1918-1957-ig terjedő időszak jelentős mozgalmi eredményeként létrejött az első egységes ifjúsági szövetség, a Dolgozó Ifjúsági Szövetség.

1957-től jelentős fordulat történt a magyar ifjúságpolitikában és az ifjúsági mozgalomban is. Az MSZMP új irányt adott az ifjúságpolitikának és létrejött a magyar ifjúság egyetlen politikai tömegszervezete, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség. A KISZ megalakulásával és

1957-1970-ig folyó tevékenységével is a dolgozat első részében foglalkozunk.

Az ifjúságpolitikai határozatot megelőző évek jelentős külpolitikai eseményeit a dolgozatom második részében tárgyaljuk. A külpolitikai események közül természetesen azokat választottuk, melyek az ifjúsággal kapcsolatosak. Ugyancsak ebben a részben tárgyaljuk a belpolitika jelentős eseményét, az új gazdasági mechanizmus bevezetését.

A magyar ifjúság szociális helyzetét és politikai arculatát a 60-as évek végén a dolgozat harmadik része tartalmazza.

A dolgozat negyedik részében az MSZMP KB 1970. február 18-19-i ifjúságpolitikai határozatával és annak gyakorlati megvalósításával foglalkozunk. Természetesen nem törekedhattünk arra, hogy a határozat nyomán bekövetkezett minden változásról beszámoljunk, a dolgozat a teljesség igénye nélkül, a 70-es évek jellemző ifjúságpolitikai változásairól szól.

Ezúton is szeretnék köszönetet mondani dr. Nagy László egyetemi docensnek a téma felvetéséért és Dr. Micheller Magdolna egyetemi docensnek a téma kidolgozása során nyújtott értékes segítségéért.

I. A kommunista magyar ifjúsáspolitikai előzményei

a/ A kommunista ifjúsági mozgalom kialakulása és fejlődése 1957-ig

A Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásának és következetes forradalmi politikájának döntő szerepe volt a polgári demokratikus forradalom továbbfejlődésében csakúgy, mint a forradalmi ifjúság szervezkedésében. Alig egy héttel a KMP megalakulása után 1918. november 30-án megalakult az ifjúság forradalmi szervezete, az Ifjúnunkások Országos Szövetsége /a továbbiakban IOSZ/. A kezdet-től forradalmi célokat követő szervezet hamarosan szembe-került a hivatalos szociáldemokráciával, annak azon veze-tőivel, akik a tömegek forradalmasodását fékeztek, s a proletár köztársasággal szemben megelégedtek a polgári demokráciával. Az ifjúnunkás szervezet eszmeileg mind jobban közeledett a kommunistákhoz s végül 1918. decem-berének végén elszakadt a szociáldemokrata párttól, s független ifjúsági szervezetként, a kommunista párt esz-meir irányítását fogadta el. Ezzel csaknem egyidőben a Szociáldemokrata Párt is létrehozta a maga ifjúsági szer-vezetét.

Az IOSZ a kommunistákkal együtt küzdött a proletár-forradalom győzelméért, a Tanácsköztársaság megteremté-séért. 1919. március 22-én, a Tanácsköztársaság kikiál-tása után egy nappal az IOSZ és a szociáldemokrata ifjú-sági szövetség bejelentette egyesülését, mely ideiglene-

sen az IOSZ nevet viselte. 1919. április 6-án nagy jelentőségű ülésre került sor, melyen megválasztották az ideiglenes központi vezetőséget, amelynek döntően ifjúkommunisták lettek a tagjai, s ekkor vette fel a szervezet a Kommunista Ifjómunkások Magyarországi Szövetsége /KIMSZ/ nevet.

A KIMSZ programjába vette a munkás-, paraszt- és diákifjúság egységének megteremtését, és létrehozta a magyar kommunista gyermekmozgalmat is. Tevékenységében jelentős helyet foglalt el a marxizmus-leninizmus eszméinek ismertetése, a szocialista kultúra terjesztése. A KIMSZ eszmei-politikai tevékenységének középpontjába állította a haza védelmét. Fontos és a nemzetközi helyzet is indokolta ezt a követelményt, hiszen a reakció és az antant-hatalmak támogatását élvező román királyi hadsereg, s vele együttműködve a csehszlovák burzsoá kormány hadserege 1919. április 16-án megindította intervencióját a magyar proletár köztársaság szétzúzására. Az ekkor megalakult Vörös Hadseregnek fontos bázisa volt a 18-22 éves fiatal korosztály. A KIMSZ rövidesen olyan ifjúsági szervezet lett, amely soraiba tömörítette valamennyi társadalmi osztály és réteg forradalmi gondolkodású, cselekedni kész tagjait. A szervezetiileg megerősödött KIMSZ 1919. június 20-22-én tartotta első kongresszusát Budapesten. A szervezet programjából világosan kitűnik a proletárdiktatúra, a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom és a nemzetközi ifjómunkásmozgalom melletti elkötelezettség.

Fontos eleme a Kommunista Ifjúsági Internacionálé megalkításának javaslata. Politikai programját így fogalmazták meg: "Politikai programunk a kommunisták programja, mesterünk, Marx és Lenin, célunk a kommunista világforradalom." /1/ A program többi része ma is korszerű elveket tartalmaz: a kultúra, a tudomány, a technika, az irodalom, a művészetek értékeinek elsajátítását, az emberi tudás szervezett fejlesztését; a főváros és a vidék, a város és a falu, az ipari és a földmunkásság, valamint a szellemi és a fizikai munka és munkás közti ellentétek megszüntetését, új munkásnemzedék nevelését, az önállóságra nevelő szervezeti élet fejlesztését. A KIMSZ Tanácsköztársaság alatti tevékenységéről Lékai János, az IOSZ Központi Vezetősége titkára, később a KIMSZ elnöke a következőket írta: "A diktatúra új feladatokat és új célokat tűzött szervezetünk elé. Amit mi eddig is a kapitalista állam elleni elkeseredett harcban megkíséreltünk, az most állami feladattá vált..."

A burzsoázia minden klubhelyisége rendelkezésünkre állt, ugyanígy a magánkönyvtárak... Az ifjúmunkásoknak a legolcsóbb áron színházjegyeket biztosítottunk és külön előadásokat rendeztünk nekik. Voltak mozijaink és hangversenytermeink...

... asportot is mozgalmunk szolgálatába állítottuk. A semmittevők gyönyörű sportpályáit odaadtuk a fiataloknak, a megmaradt szép ruhákkal és felszerelésekkel együtt. Kirándulásokat és vándorutakat is szerveztünk...

Mi szerveztük meg a középiskolák négy felső osztályát...

Külön szociálpolitikai osztályt állítottunk fel és akciókat indítottunk. A tudóbajos elvtársakat szanatóriumokban helyeztük el...

Szervezetünk vezető szerepet játszott az ifjúnunkások érdekében hozott minden rendelet kibocsátásánál...

Mélységes meggyőződésünk, hogy az igazi diktatúrát, amely soha össze nem omlik, azok az elvtársak teremtik meg, akik ma még, mint ifjúnunkások állnak a gyárakban a gépek mellett." /2/

A Tanácsköztársaság megdöntése után az egységes munkáspárt alkotó elemeire bomlott. A hatalomra jutott ellenforradalom mindent elkövetett annak érdekében, hogy szétzúzza a KIMSZ-szervezeteket, fizikailag is megsemmisítse vezetőit, s elejét vegye a további szervezkedésnek. A hírhedt kegyetlenkedések bár nagy vérveszteséget okoztak a kommunista és ifjúnunkásmozgalomnak, megsemmisíteni nem tudták azt. A párt is és a KIMSZ is hamar rendezte sorait, az illegalitás körülményeihez igazodva megszervezte tevékenységét, s az üldöztetések, provokációk ellenére a munkások, ifjúnunkások harcának irányítója, vezetője lett.

Az ellenforradalmi rendszer elejét akarta venni annak, hogy a kommunista eszme, a proletárforradalom eszméje az ifjúság, a munkásifjúság körében tért hódítson. Ezt a célt szolgálta a hírhedt Bethlen-Peyer paktum néven ismert megegyezés az ellenforradalom kormánya és a szociáldemokrata vezetés között. E megegyezés értelmében a

szociáldemokrata párt nemcsak legalitást kapott, hanem lehetőséget a parlamenti választásokon való indulásra, és történetében először be is került a parlamentbe. Cserébe viszont elhatárolta magát a kommunista eszméktől, lemondott az ifjómunkások politikai szervezéséről, s helyette a szakszervezetekre bízta ezt a feladatot. Természetesen a szociáldemokrata párt is állandó rendőri ellenőrzés mellett tevékenykedett, s ez nehezítette a baloldali szociáldemokraták munkáját.

Az ellenforradalmi rendszer minden erőfeszítése ellenére dolgozott a KIMSZ, és szoros kapcsolatot tartott fenn a KMP vezetőségével. Az illegális KIMSZ-tagok a különböző legális szervezetekben, elsősorban a szakszervezetek ifjúsági csoportjaiban igyekeztek növelni befolyásukat a dolgozó fiatalok körében.

1925-ben legális munkáspártként alakult meg a Magyarországi Szocialista Munkáspárt /MSZMP/. Megalakítását az tette lehetővé, hogy a szociáldemokrata párt baloldali vezetői és a tagságát képező munkások nagy tömegei elégedetlenek voltak a párt megalkuvó, jobboldali politikájával, illetve az időközben napvilágra került Bethlen-Peyer paktummal. Az MSZMP, a KMP irányításával működött, és célja volt egy ifjúsági szervezet létrehozása is, azonban a hatóságok ezt nem engedélyezték. Így az MSZMP Fia-talmunkás Alosztályának megalakítására került sor, amely egy legális ifjómunkásszervezet funkcióit vette át. Ez a szervezet a KIMSZ irányításával nagyarányú agitációs munkát végzett a munkás- és parasztifjúság körében. Sok ezer

röpiratot adott ki, harcolt a fiatal dolgozók jogaiért, gazdasági követeléseikért. Az 1927 eleji nagyarányú letartóztatások, terroritéletek, s a fokozott üldözések lehetlenné tették az MSZMP további működését.

Az MSZMP megszűnésével a legális lehetőségek olyan munkás tömegszervezetek keretében bontakoztak ki, mint a Munkás Testedző Egyesület /MTE/, a Természetbarátok Túrista Egyesülete /TTE/, Magyarországi Eszperantista Munkások Egyesülete /MEME/, a 100 % szavalókórus és több más hasonló egyesület. A KIMSZ igyekezett eleget tenni a KMP első kongresszusán vele szemben megfogalmazott elvárásoknak: "Tömegszervezetté válni - ez a legfontosabb feladata a KIMSZ-nek, valamint fedőszervezeteinek, minthogy tömegszervezet nélkül nincs bolsevizálódás, e nélkül nem lehet a munkásifjúságot leninista szellemben nevelni, forradalmi szempontból befolyásolni...

A KIMSZ csak abban az esetben válhat tömegszervezetté, ha kapcsolatot nyert a tömegekkel, és ezért a legközelebbi idők egyik feladata a KIMSZ fedőszervezeteinek a kiépítése, valamint az üzemekben a KIMSZ sejtjeinek a kiépítése." /3/

Az előbbiekben említett szervezetekben az ifjúkommunisták következetes felvilágosító, nevelő munkát végeztek a forradalmi eszmék terjesztése érdekében. Röpiratok terjesztésében, üzemek előtti röpgyűlések szervezésében, jelszófestésben, üzemi kirándulások szemináriummal való átalakításában rendkívül változatos módszereket használva igen jelentős eredményeket értek el. Ebben az időszak-

ban egyre gyakoribbak voltak a rendőrökkel való fizikai összeütközéssel záródó utcai tüntetések is.

Az 1929-33-as gazdasági világválság, a német fasizmus térhódítása ismeretében a KIMSZ-nek fel kellett készülnie egy olyan történelmi időszakra, amely a korábbinál dinamikusabb, de egyben rugalmasabb és szerteágazóbb, leleményesebb, tervszerűbb munkát igényel. Több nagyüzemi sejtet és szakszervezeti frakciót hozott létre, megalakította a Szakszervezeti Ifjómunkás Ellenzéket, megerősítette pozícióit a szociáldemokrata pártifjúsági csoportok létrehozása megkönnyítette a KIMSZ vidéki hálózatának kiépítését, a marxista-leninista eszme ezélesebb körű terjesztését. Az egyetemi-főiskolai fiatalok körében végzett munka hatékonyabbá tételét segítette elő a KIMSZ egyetemi csoportjának kialakítása 1931-ben, amely jelentős szerepet játszott egy széles baloldali diák-egységfront megteremtésében. Ezzel egyidőben megalakult a KIMSZ középiskolai csoportja is.

1935-ben a Komintern, felismerve a fasizmus európai térhódításának veszélyét, s vele szemben valamennyi antifasiszta, demokratikus erő összefogásának szükségességét, kidolgozta a népfrontpolitikát, s ennek alkalmazását, megvalósítását ajánlotta valamennyi, a fasiszta előretörés ellen küzdő kommunista pártnak. A KMP is hozzáfogott a hazai népfrontpolitika kidolgozásához és megvalósításához, s ennek volt a következménye az, hogy a párt felismerte az antifasiszta ifjúsági egységfront megteremtésének fontosságát és jelentőségét. Elemzésében

megállapította, hogy "... a demokratikus átalakulásnak van tábora a kispolgárság és az értelmiségi pályák ifjúsága soraiban is... Ebben a harcban egymásra kell találniuk a munkás, a paraszt és az értelmiségi ifjúságnak."

/4/ Az antifasiszta egységfront megteremtését célzó erőfeszítések szép eredménnyel kecsegtettek, azonban a sikeres rendőri akciók meggyengítették a párt és a KIMSZ sorait, ezért a Kommunista Internacionálé utasította a pártot a magyarországi szervezetek működésének felfüggesztésére. Ennek következtében a KIMSZ is beszüntette szervezeti működését 1937-ben. Ez súlyos intézkedés volt, ám az illegális szervezet tagjainak megvédését szolgálta. Az is nyilvánvaló, hogy ezzel a lépéssel az ifjúkommunisták nem szüntek meg kommunistának lenni, és nem szüntették be harcukat a fasiszta rendszer ellen. Csupán a harc keretei, formái változtak meg, az elkövetkező években az ifjúkommunisták elsősorban a szociáldemokrata párt ifjúsági szervezeteiben tevékenykedtek, s ezzel jelentős mértékben kiszélesítették mozgalmi munkájuk tömegbázisát.

A szociáldemokrata ifjúsági mozgalom vezető testülete az O-szágos Ifjúsági Bizottság /OIB/ volt, ami az 1930-as évek második felében kommunista vezetés alá került. Így kitűnő lehetőség nyílt a szociáldemokrata és kommunista ifjúság egységfrontjának megteremtéséhez. A második világháború kitörése, s különösen az, hogy Magyarország belépett a Szovjetunió elleni fasiszta háborúba, olyan politikai helyzetet teremtett, amelyben a munkás-, paraszt-, diák- és értelmiségi ifjúság összefogása halaszthatatlan

társadalmi szükségszerűséggé vált. A Horthy-fasizmus a nemzetet a szakadék szélére sodorta, s ez ellen kellett megteremteni a nemzeti összefogást, az ifjúsági egységet, fel kellett lépni a nacionalista, sovinszta nézetek ellen, népszerűsíteni a KMP által vezetett nemzeti, függetlenségi mozgalom következetes antifasiszta programját. Az OIB tevékenységét, Hitler-ellenes, antifasiszta és háborúellenes akcióit az uralkodó körök nem nézték jó szemmel. A hatóságok megtiltották a leventeköteles fiatalok részvételét bármilyen politikai tevékenységben. A szociáldemokrata párt ezúttal is behódolt, mert beszüntette az OIB tevékenységét és feloszlatta az ifjúsági csoportokat, s ezzel megszűnt a kommunista ifjúsági mozgalomnak ez a legális területe.

Nem szűnt meg azonban a harc, mert több száz volt aktivista, Ságvári Endre vezetésével tovább folytatta. A szociáldemokrata párt támogatása nélkül, illegálisan szervezték a fiatalokat az ellenállás sikeréért, a szabadság, a nemzeti függetlenség kivívásáért. Számos sikeres akciót hajtottak végre nyilas járőrök és objektumok ellen, szervezték a hegyekben a partizánakciókat.

1944. október 28-án újjáalakult a Kommunista Ifjúsági Munkás Szövetség /KISZ/, mely a Békepárt - a KMP feloszlatta önmagát és Békepárt néven dolgozott tovább - vezetésével szervezte akcióit. A KISZ a fegyveres akción túl, igyekezett kapcsolatot kiépíteni a nemzeti ellenállás diákmozgalmával, a magyar ifjúság szabadságfrontjával. Közben gondolni kellett a háború utáni újjáépítés idő-

szakára is, arra a mérhetetlenül sok feladatra, mely az egész országra várt. Ez is közrejátszott abban, hogy a KISZ a közös feladatok megoldására meghirdette az ifjúsági egységet, a Kommunista Ifjómunkás Szövetség vezetősége elhatározta, hogy a Szövetség nevét Kommunista Ifjúsági Szövetségre változtatja. Ez a változtatás nem formai okokból történt, hanem azért, mert a KISZ nemcsak a munkásifjúság harcának, hanem a paraszt- és értelmiségi ifjúság harcának is vezetője akart lenni, hiszen a magyar ifjúság feladata: harcolni minden eszközzel népünk oldalán, a munkásság vezetése mellett, hazánk felszabadításáért.

A harc eredménnyel járt. A negyedszázados illegális küzdelem tapasztalatai bizonyították, hogy a Tanácsköztársaság megdöntése után, az illegalitás éveiben is helytállt a KIMSZ a Horthy-rendszer megdöntéséért, a proletariátus győzelméért vívott harcban. Az ifjómunkások, a magyar fiatalok legjobbjai elévülhetetlen érdemeket szereztek a német fasiszta megszállók és hazai cinkosaik ellen folytatott harcban.

A felszabadulás után a kommunista párt fontos feladatának tartotta az ifjúság megnyerését, s nemcsak azért, mert létszámában jelentős részét képezte a társadalomnak, hanem azért, mert a párt felismerte, hogy az ifjúság részvétele az újjáépítésben alapvetően fogja meghatározni viszonyát a szocialista forradalomhoz, a szocialista társadalom építésének feladataihoz. Ez azt jelentette, hogy a párt ifjúságpolitikájának fő tartalma egészen a proletárdiktatúra győzelméig a fiatal nemzedék antifasiszta,

demokratikus szellemű nevelésének és egységének megvalósítása volt. A párt arra törekedett, hogy megnyerje az ifjúság tömegeit a népi demokratikus forradalom támogatására, ezért egy egységes, demokratikus ifjúsági szervezet létrehozását javasolta a Függetlenségi Front pártjainak, mondjanak le közösen a pártifjúsági szervezetek létrehozásáról.

Az MKP kezdeményezésére Debrecenben 1944. december 6-án megalakult a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség /MADISZ/. A MADISZ a Függetlenségi Frontba tömörült öt párt - a Magyar Kommunista Párt /MKP/, a Szociáldemokrata Párt /SZDP/, a Nemzeti Parasztpárt /NPP/, a Független Kisgazda Földmunkás és Polgári Párt /FKP/ és a Polgári Demokrata Párt /PDP/ - ifjúsági szövetsége volt. Az alakuló ülésen elhangzott programnyilatkozatból világosan kitűnik, hogy "... A szövetség erőteljesen síkraszáll az ifjúságopolitikai s gazdasági érdekeiért. Elég volt az ifjúságot ért fölényes vállveregetésből és elég volt abból, hogy az ifjúság tehetetlen báb legyen. Az ifjúság önmaga akarja sorsát irányítani, és nem kér többet a reakciós kor dróton rángatott, kivénhedt ifjúsági vezéreiből.

A Demokratikus Ifjúsági Szövetség részt akar vállalni a demokratikus Magyarország megteremtésének nagy munkájából és felelősséget jelentő harcából." /5/

A MADISZ tagjainak mindenekelőtt dolgozniuk kellett, ez volt akkor is a leghatásosabb eszköz, hogy az ifjúsági szervezet tekintélyt szerezzen. Falun élelmi-szert gyűjtöttek a városiaknak, learatták a hadiözvegyek

gabonáját, a széntermelés növelése érdekében önkéntesek mentek a mecseki és tatabányai bányákba, ahol hetekig dolgoztak, tömegszálláson laktak és csak az élelmezésüket biztosították. Brigádokat szerveztek a romok eltakarítására, segélyakció keretében felkarolták az országban csatangoló, bandákba tömörülő félárva-árva gyerekeket. Az újjáépítésből is kivették részüket, az üzemek helyreállításánál és a termelés beindításánál jelentős munkát végeztek. Programjuk az egész magyar ifjúság számára vonzó volt, s ennek következtében taglétszámuk gyorsan emelkedett.

Az egység azonban nem tartott sokáig, hamarosan megbomlott. A koalíciós pártok, pártérdekeikre hivatkozva - egymás után alakították meg a maguk ifjúsági szervezetét. A fő indok az volt, hogy a pártok utánpótlást akarnak nevelni saját ifjúsági szövetségeikben. Ez a megosztottság nehéz helyzetbe hozta a MADISZ-t, amelynek sok vezetője és tagja választásra kényszerült. Az ifjúsági tömegek számára is gondot okozott a megosztottság, az együttműködés, az egymás mellett való dolgozás helyett a marakodás, az egymás elleni harc került előtérbe. Ekkor alakult meg a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom /SZIM/, a Független Ifjúsági Szövetség /FISZ/, a Népi Ifjúsági Szövetség /NISZ/ és a Polgári Demokrata Ifjúság /PDI/ ifjúsági szövetség.

Ezt a helyzetet igyekezett a reakció is kihasználni. Sorra élesztette fel a Horthy-rendszer reakciós ifjúsági szervezeteit. Ezek a szervezetek hosszabb-rövidett ideig éltek ugyan, s bár okoztak ideológiai-politikai károkat, az ifjúságot megnyerni nem tudták.

A MADISZ tehát jelentősen meggyengült, azonban az ifjúság tömegeire való hatása még mindig nagyobb volt, mint az újonnan létrejött pártifjúsági szervezetek bármelyike, s továbbra sem mondott le az ifjúsági egység megteremtéséről. Ehhez viszont taktikát kellett változtatni, mert ez a MADISZ égisze alatt nem valósulhatott meg. A demokratikus ifjúsági szervezetekkel való tárgyalás után 1946 tavaszán megalakult a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa /MIOT/, melyben a vallásos ifjúsági szervezetek is részt vettek.

A politikai helyzet változása, a Kisgazda Párt győzelme az 1945-ös választásokon s azon törekvése, hogy a koalíciós pártokat háttérbe szorítsa, változtatásra kényszerítette a haladó erőket. A Kommunista Párt, a Szociáldemokrata Párt és a Parasztpárt, a Szakszervezeti Tanácsal együtt létrehozta a Baloldali Blokkot, amelyhez csatlakozott a MIOT is.

Az új helyzetben az MKP is módosította korábbi ifjúságpolitikáját, kezdeményezte az ifjúság rétegek szerinti szervezeti tömörülését. Ennek lett az eredménye a Szakszervezeti Ifjúmunkás és Tanoncmozgalom /SZIT/, az egyetemi és főiskolai ifjúság rétegszervezete, a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége /MEFESZ/ és a Középiskolások rétegszervezete, a Magyar Nemzeti Diákszövetség /MND/. Említést érdemel még a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége /NÉKOSZ/, melyet az antifasiszta ellenállásban tevékenyen részt vevő Győrfy István Kollégium diákjai alapítottak, az MKP és a Nemzeti Paraszt-

párt segítségével. A parasztifjúság egységes rétegszervezete az Egységes Parasztifjúság Országos Szövetsége /EPOSZ/ lett.

A Baloldali Blokk törekvése a reakció kiszorítására a hatalomból eredményesnek bizonyult. Az államosítások, a földreform és egyéb intézkedések egyre közelebb hozták a szocialista forradalom győzelmét. A demokratikus ifjúsági szervezetek is annyira összefonódtak, hogy reális lehetősége volt egy egységes ifjúsági szervezet megalakításának.

Erre 1948. március 22-én került sor, amikor a SZIT, az EPOSZ, a MEFESZ, a Diákszövetség és az úttörőmozgalom létrehozta a Magyar Ifjúság Népi Szövetségét, a MINSZ-t. Ebben a szervezetben a rétegszervezetek megtartották önállóságukat, de a MINSZ keretében közös munkát végeztek.

A MINSZ megalakulásával eldőlt az ifjúságért folytatott harc. A párt ifjúságpolitikájának fő tartalmává a fiatal nemzedék szocialista szellemű eszmei-politikai egységének megteremtése vált.

A proletárdiktatúra kivívásával végbemenő nagyarányú társadalmi átalakulás erőteljes hatást gyakorolt az ifjúság helyzetére, életkörülményeire is. Megszűnt a munkanélküliség, a dolgozók gyerekei előtt is megnyílt a továbbtanulás, a szakmai képzés lehetősége, melyhez a népi demokratikus rendszer jelentős anyagi támogatást nyújtott. Javult a fiatalok szociális helyzete, bővültek a sport- és kulturális lehetőségek. Mindez a fiatalok többségében erősítette a hitet, hogy az ifjúság érdekeit a kommunista párt képviseli a legkövetkezetesebben.

A MINSZ rétegszervezeteibe tömörült fiatalok egyre növekvő aktivitással vettek részt az országépítő munkában. A SZIT felhívására az ifjúmunkások tízezrei kapcsolódtak be a munkaverseny-mozgalomba, valamennyi rétegszervezet részt vett az egyházi iskolák államosításában, jelentős politikai munkát végzett az 1949-es országgyűlési választások előkészítésében. A munkásifjúság, a SZIT tagjaiból ezrével nevelődtek ki a néphadsereg tiszti karának, az állami, a gazdasági és a kulturális élet területének fiatal káderei.

A MINSZ legfőbb történelmi érdeme az volt, hogy közel hozta a kommunista párthoz az ifjúsági tömegeket, tömörítette a szocialista meggyőződésű fiatalokat. Ezzel előkészítette a párthoz tartozó, egységes kommunista ifjúsági szövetség létrehozását.

"Olyan ifjúsági szervezetet kívánunk megteremteni, mely erős lesz és egységes...

Olyan egységes ifjúsági szervezet megteremtésére hívunk fel, mely a munkásfiatalság vezetése alatt egyesíti a dolgozó és tanuló ifjúság legszélesebb tömegeit, segíti védeni és továbbfejleszteni népi demokráciánk minden vívmányát, építeni a szocializmust, védelmezni a békét." /6/

A Dolgozó Ifjúság Szövetsége /DISZ/ szerves folytatása volt a MINSZ-nek, a kommunista ifjúsági mozgalom egységes fejlődésének következő lépcsőfokát jelentette. 1950. június 16-18. között tartott alakuló kongresszusán így fogalmazta meg pártállását: "A Dolgozó Ifjúság Szö-

vetsége erejének, egységének, forradalmi szellemének legfőbb biztosítója a Magyar Dolgozók Pártja vezetése." /7/

Az MDP azt várta az ifjúsági szövetségtől, hogy hazafiságra, lelkiismeretes munkára, szorgalmas tanulásra és fegyelemre nevelje az ifjúságot. Feladatául adta továbbá, hogy az ifjúsági mozgalom hősi hagyományainak szellemében erősítse az ifjúságban a szocialista haza iránti szeretetet, s nevelje a fiatalokat a Szovjetunió iránti hűségre, a világ munkásmozgalma iránti szeretetre. Kiemelt feladatává tette a marxista-leninista világnézet terjesztését az ifjúság körében.

A szervezeti egység megteremtésére tett erőfeszítések sikerrel jártak, azonban a szervezeti egység nem jelent automatikusan politikai egységet is. Zavarokat okozott a réteghatások teljes eltüntetésére irányuló törekvés, holott az egyes ifjúsági rétegeknek az egységes szervezet létrehozása után is megmaradnak jellemző sajátosságaik, más és más az érdeklődési körük, másként lehet és kell közeledni hozzájuk. A DISZ-ben a rétegekre specializált politikai munka meggyengült, s ez nem tett jót az ifjúsági szövetség tömegbefolyásának. Nem volt helyes az sem, hogy a szövetség taglétszámát egymillióra akarták duzzasztani, mert egyáltalán nem rendelkeztek annyi felkészült káderrel, amennyi a tagság foglalkoztatását, társadalmi tevékenységét szervezte, szocialista szellemű nevelését biztosította volna. Ennek az lett az eredménye, hogy felhígult a tagság. A DISZ életében is előkerültek a formális elemek, az eredményeket nem elsősorban az if-

júságra gyakorolt értelmi-érzelmi hatáson mérték le, hanem a külsőségek, a számok domináltak.

A DISZ Szervezésében nagyszabású szocialista munkaverseny-mozgalom bontakozott ki. A nyári mezőgazdasági munkák idején parasztfiatalok tízezrei vettek részt a mezőgazdasági munkamozgalmakban, ifjúsági arató- és cséplőbrigádokat szerveztek.

Dunaújváros, Komló, Kazincbarcika és más városok, üzemek bizonyítják, hogy a fiatalokra lehet számítani. E városok és üzemek megteremtése DISZ-védnökséggel folyt, ezrével mentek a fiatal szak- és segéd munkások ezekhez a létesítményekhez dolgozni. Sokan közülük családot alapítottak, letelepedtek, építőmunkásokból, segédmunkásokból kohászok, vasmunkások lettek, s ma ők jelentik az őslakosságot. A védnökségekhez tartozott a városok építésére szervezett társadalmi munkák sokasága. Hétvégeken a DISZ különvonatokat, autóbuszokat indított a védnökségével folyó építkezésekre, ifjúsági munkások, egyetemisták, diákok, katonák tízezrei dolgoztak egy-kétnapos társadalmi munkákon. A védnökség ekkor még többletmunkát, társadalmi segítséget jelentett, de már kibontakozott az a kooperációs tevékenység is, mely az üzemek együttműködésének szervezésére irányult.

A munkaversenyek, szervezések jelentős problémát okozott, hogy az ifjúsági mozgalomban erősödtek a bürokratikus vonások. Ez egyrészt abban nyilvánult meg, hogy a vállalatokat nem egyszer felső szinten tették, másrészt sok volt a papírmunka. Sok volt a központi akció, a helyi

kezdeményezésekre nem maradt idő. Ennek ellenére elmondható, hogy a munkaverseny akciók is jelentősen hozzájárultak a szocializmus építéséhez.

A DISZ nagy erőfeszítéseket tett a parasztfiatalok mozgósítására is. Számos jó kezdeményezés és eredmény ellenére a DISZ szervezettsége gyenge volt körükben. Ezért hibáztathatók a párt mezőgazdasági politikájának torzulásai, az a türelmetlenség, amely a mezőgazdaság szocialista átszervezését kísérte.

A felsőfokú tanintézetekben sokat tettek a tanulmányi fegyelem megszilárdításáért, hiányzások csökkentéséért. A munkás és paraszt származású egyetemi hallgatók mellé patronálókat állítottak, hogy ezzel is segítsék beilleszkedésüket, megakadályozzák lemorzsolódásukat. A középiskolások számára indították a "Tanulj többet, tanulj jobban!" mozgalmat, mely széles körben elterjedt. A szövetség munkáját azonban nagy mértékben hátráltatta, hogy az egyetemeken és a középiskolákban sokan csak formálisan voltak tagjai a DISZ-nek.

A DISZ tevékenységének első három évében jelentős termelési és tanulási mozgalmakat szervezett, viszont elhanyagolta az érdekvédelmi munkát. Nem foglalkozott kellően az ifjúság napi gondjaival, sportéletük szervezésével, kulturált szórakozásuk biztosításával.

A szervezeti életnek ezen területe 1953-tól egyre inkább előtérbe került. Ekkor lépnek fel erőteljesen az ifjúság bérezésének rendezéséért, a lányok és fiúk azonos elbírálásáért. Sikra szálltak az állami gazdaságok, gép-

állomások fiataljainak jogaiért, szorgalmazták a kollégiumok, iparitanuló-otthonok rendbehozását. Jelentősen változott a sport- és kulturális tevékenysége is.

Nemzetközi tevékenységét jelzi az a tény, hogy 1951-ben Budapest adott otthont a Demokratikus Ifjúsági Világszövetségnek /DIFVSZ/, melynek központja azóta is a fővárosban van. Az Egyesült Államok koreai agressziója ellen fiatalok tízezrei tüntettek, békenagygyűlésen fejezték ki szolidaritásukat a koreai nép mellett.

Elévülhetetlen érdeme marad a DISZ-nek az ideológiai nevelésben végzett nagy munka. Az ifjúsági szövetség a marxizmus-leninizmus alapjainak tanítását tekintette fő feladatának. Ezek képezték a különböző szintű oktatási formák tananyagát városon és falun, a munkás- és a diákfiatalok körében egyaránt. Több százezer fiatal a DISZ politikai köreiben, tanfolyamain, politikai iskoláin, tematikus előadássorozatain hallott először a marxizmus-leninizmusról, itt beszélgetett először annak gyakorlati megvalósításáról. Ugyanakkor az ideológiai-politikai nevelő munkában voltak súlyos gondok és problémák is. A politikai munkát, s a DISZ befolyását nehezítette a személyi kultusz elhatalmasodása. A DISZ-vezetők nem mindig tudtak megfelelő érvekkel válaszolni főleg a felsőfokú tanintézetekben felszínre kerülő, s egyre inkább hódító helytelen nézetekre. A nacionalista-soviniszta nézetek elleni harcban nem mindig a helyes módszereket használták, s ennek következtében terjedhettek el azok a nézetek, amelyek a nemzeti érzékenységgel éltek vissza.

A jelentős eredmények ellenére a DISZ lebecsülte, leszűkítette az ideológiai és kulturális nevelőmunka fontosságát, ami oda vezetett, hogy az ifjúság körében jelentkező problémák megválaszolatlanok maradtak, így a burzsoá nézetek utat találtak az ifjúsághoz. A burzsoá ideológia főleg a tanulóifjúság körében éreztette hatását, aminek fő oka az volt, hogy az ifjúságnak ezt a rétegét elhanyagolta a DISZ.

A DISZ Központi Vezetősége 1956. május 21-23. közötti ülésén önkritikusan feltárta azokat a hibákat, melyeket az elmúlt években elkövetett. Ez az elemzés alkalmas volt arra, hogy a DISZ tevékenységének új formái és módszerei bontakozzanak ki. A politikai helyzet változása azonban egyre inkább a revizionista eszmék cőltáblájává tette a DISZ-t, megkezdődött annak felbomlasztása. Az ellenforradalom zűrzavaros időszakában a DISZ felbomlott. Az ifjúkommunisták - közülük sokan éppen a DISZ-ben váltak azzá - fegyverrel harcoltak a munkáshatalom megmentéséért, az ellenforradalom szétzúzásaért.

A DISZ hatéves tevékenysége elválaszthatatlanul kapcsolódik a szocialista Magyarország eredményeihez. A fiatalok százazreit ismertette meg a marxista-leninista világnézettel, s igazolta, hogy új erőforrása az ifjúság szocialista nevelésének. Fiatalok százazreit vont be a társadalmi tevékenységbe, nevelte a szocialista haza szeretetére és a proletár nemzetköziségre. Sok problémát azonban nem tudott megoldani, mely egyrészt az adott történeti helyzetből, másrészt saját gyengeségéből adódott.

b/ A KISZ megalakulása és tevékenysége 1957-1970-ig

A felszabadulás után több mint tizenegy évvel, az 1956. október 23-án kirobbant ellenforradalom népünk történelmének tragikus eseménye volt.

A hatalmukat veszített magyar uralkodó osztályok maradványai a revizionista árulókkal összefogva, az imperialista hatalmak hatékony támogatásával, kihasználva a szocializmus építése során elkövetett hibákat, a kapitalizmus és a nagybirtok visszaállítására tettek fegyveres kísérletet. A szocialista megújulást akaró tömegek nevében fellépő ellenforradalmárok egyre újabb és újabb követelésekkel állottak elő, ugyanakkor bűnözőkből, de gyakran megtévesztett emberekből a tudatos ellenforradalmárok által vezetett fegyveres csoportok alakultak. Megkezdődött a népi demokrácia helyi vezetőinek, hatalmi apparátusaiban dolgozóknak, az elvhű, nézeteik mellett következetesen kiálló kommunistáknak az üldözése, gyilkolása, a lakosság rettegésben tartása. Ezzel adott nyomatékot az ellenforradalom egyre szélsőségesebb követeléseinek. Világossá vált, hogy a hatalomra jutott ellenforradalom ellen sürgető feladat a forradalmi erők összefogása, megszervezése és ellentámadásának megkezdése. A súlyos helyzetben a magyar kommunisták megteremtették az új forradalmi központot, a párt új Központi Bizottságát és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt. A Központi Bizottság, melynek élén az Intéző Bizottság állt, Kádár János vezetésével, megkezdte a párt újjászervezését, a párt új neve

Magyar Szocialista Munkáspárt lett. 1956. november 4-e után rövid idő alatt a népi hatalomhoz hű erők felszámolták a fegyveres ellenforradalmi csoportokat. Az MSZMP vezetésével megkezdődött a forradalmi erők újjászervezése, és az ellenforradalom okozta politikai, gazdasági és ideológiai zűrzavar leküzdése.

A párt újjáalakulása első pillanatától kezdve nagy figyelmet fordított az ifjúságra. 1956. novemberének első felében létrehozta a párt Ifjúsági Titkárságát, és decemberben az Ifjúsági Bizottságot.

Az Ifjúsági Bizottság és az országsszerte megalakult ifjúkommunista aktívacsoportok elsősorban az ifjúság tömegeinek felvilágosítása és megszervezése terén végeztek jelentős munkát. Ennek szükségességéről az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottságának 1957. március 11-i határozata a következőképpen szól:

"Az ellenség az ország súlyos gazdasági helyzetét uszító demagógiával igyekezett saját céljaira felhasználni és megtagadtatni ifjúságunkkal az idősebb nemzedék hatalmas erőfeszítéseinek eredményit. Főpapok, akik 13 esztendővel ezelőtt még hajcsárként dolgoztatták ezer holdjaikon a béreseket, ügyvédek, akik a burzsujok érdekeinek védelmében szerezték egykor bérházaikat, most két kézzel szórták az ígéretek az ifjúság közé, hogy saját szekerükbe fogják őket. Így történt, hogy a magyar ifjúság egy része nem ismerte fel, vagy lebecsülte azokat a nagy politikai és gazdasági vívmányokat, amelyeket a magyar munkásosztály a dolgozó paraszttal szövetségben a 12 esz-

tendő alatt elért. A fától nem látták az erdőt, a hibák-
tól az eredményeket és a legnagyobb vívmányt - a nép
uralmát.

A párt és minden magyar hazafi fontos feladata,
hogy a megtévesztett fiatalokat felvilágosítsa az októbe-
ri események valóságos jellegéről. A párt bízik az ifjú-
ságnak a nép és a szocializmus iránti hűségében, és min-
dent el fog követni, hogy ifjúságunk tisztán lássa a kö-
zelmúlt fájdalmas eseményeit." /8/

Az ifjúság körében végzett eszmei, politikai és
szervező munka nehéz feladat elé állította a fiatal kom-
munistákat. Az ifjúság soraiban még erősen hatott a kül-
ső imperialista és a belső ellenforradalmi - főleg nacio-
nalista, revizionista - propaganda hatása. A fiatalok
többsége nem értette az ellenforradalmi események igazi
lényegét, tartózkodó volt, kisebb részük pedig még népi
demokráciaellenes tevékenységet is folytatott.

Az ellenforradalom fegyveres leverése után ifjúsági
rétegszervezetek jöttek létre, amelyekbe ellenforradalmi
elemek is beférkőztek. Ezek a rétegszervezetek elismer-
ték a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt, a rend mellett
foglaltak állást, de a jobboldal nyomására erősen hangsú-
lyozták függetlenségüket. Minden lehetőséget megragadtak
arra, hogy az ifjúsági rétegszervezeteket befolyásuk
alatt tartsák, minden alkalmat megragadtak arra, hogy az
ifjúságot megnyerjék a szocialista állam megdöntésére.

Ebben a helyzetben a legfontosabb feladat a réteg-
szervezetekben megbújt ellenforradalmi, revizionista

elemek elszigetelése, majd kiszorítása, és e szervezetek újjáalakítása volt. Ezt a feladatot csak úgy lehetett eredményesen megoldani, ha az ifjúkommunisták egyidejűleg szívós harcot folytatnak az ellenforradalom eszmei befolyása alá került, egyébként becsületes fiatalok tömegeinek megnyeréséért, és fokozatosan aktivizálják őket. Ezeknek a céloknak a megvalósítása érdekében az újjáalakított rétegszervezetekben - a Magyar Forradalmi Ifjúsunkás Szövetségben /MAFISZ/, az EPOSZ-ban, az MDNSZ-ben és a megújult MEFESZ-ben - folytattak sokoldalú tevékenységet.

A céltudatos munkának meglett az eredménye, a rétegszervezetek idővel megtisztultak az ellenforradalmi elemektől, és elfogadták a párt politikai útmutatásait. Ennek ellenére egyre inkább érlelődött az a meggyőződés, hogy a rétegszervezeti forma nem tudja kiküszöbölni az ifjúság megosztottságát, és sohasem fogja megvalósítani az ifjúság egységét. Egyre nagyobb visszhangja lett annak a jogos igénynek, mely egy egységes ifjúsági szervezet létrehozását sürgette. Az Ifjúsági Bizottság a párt útmutatása alapján széleskörű felmérő munkát végzett, és tapasztalatait egy, az ifjúság helyzetéről szóló jelentésben összegezte. Az alapos helyzetelemzés és a különböző rétegszervezetekkel való tanácskozások, sokszor éles viták után az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottsága 1957. március 11-i határozata az egységes kommunista ifjúsági szövetség megalakítása mellett foglalt állást: "Az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottsága az ifjúsági szervezetek eredményei ellenére nem tartja kielégítőnek

az ifjúsági mozgalom jelenlegi állapotát. Ezért szükségesnek tartja - a magyar ifjúság szocialista egységének megteremtése, a magyar ifjúság kommunista nevelésének elősegítése és a párt utánpótlásának biztosítása érdekében - a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség létrehozását." /9/ A határozat kimondta, hogy a KISZ a párt ifjúsági tömegszervezete, de szervezetileg önálló. Legközelebbi feladatként az ifjúság politikai tisztánlátásának elősegítését, a magyar társadalom előtt álló feladatok megoldásába való bevonását jelölte meg.

A párt állásfoglalása nyomán jött létre a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Országos Szervező Bizottsága, mely felhívást bocsátott ki, s harcra szólította az ifjúságot az ellenforradalom ellen, egyidejűleg közölte útmutatásait a KISZ-szervezetek megalakításának elősegítésére.

A KISZ ünnepélyes zászlóbontására 1957. március 21-én, a Tanácsköztársaság 38. évfordulóján került sor.

A megalakulás időpontja azt jelképezte, hogy a KISZ a KIMSZ forradalmi hagyományainak örököse és folytatója kíván lenni. Az MSZMP Központi Bizottsága nevében Fock Jenő elvtárs köszöntötte az ifjúsági szövetséget, s az előtte álló feladatokról így szólt: "... Legyen a KISZ az ifjúság második otthona, tanítsa meg a fiatalokat harcra, küzdelemre, felelősségre, vidámságra és derűlátásra. Legyen a szervezet a marxizmus iskolája, ahol az ifjúság lelkesedése, dinamizmusa mellett a munkáshatalom eszmeileg is szilárd védelmezőjévé nevelődik." /10/

A KISZ szervezeti kiépülése az ifjúság körében kifejtett rendkívül élénk eszmei és politikai nevelőmunkával egybekötve ment végbe. Gyűléseken és egyéni agitációk során, rölapok és más kiadványok segítségével folyt a párt politikájának megértetése, a KISZ törekvéseinek elfogadtatása a fiatalokkal. Az ifjúkommunisták eredményes munkát végeztek az ellenforradalom valódi céljainak leleplezésével, a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány programjának megismertetésével, a Szovjetunióhoz fűződő baráti kapcsolatok erősítésével, harcoltak a revizionista nézetek és a felszított nacionalista szenvedélyek ellen. A KISZ létrejötte így elősegítette a politikai konszolidáció meggyorsulását. A szövetség vonzerejét növelte, hogy nyíltan a párt ifjúsági szervezeteként lépett fel, s az MSZMP tekintélyének erősödése, az MSZMP iránti bizalom növekedése a KISZ szavának súlyát is fokozta.

A KISZ-nek az a szándéka, hogy az ifjúság sokoldalú érdeklődésének megfelelő mozgalmi élet bontakozzék ki, kedvezően hatott. A kertelés nélküli, világos, nyílt beszéd, az egyértelmű politikai állásfoglalás sok barátot szerzett az ifjúkommunistáknak. A szervezetek az agitációs és propagandamunkán kívül tevékeny részt vállaltak a gazdasági konszolidációban is. Kezdeményezői voltak a munkafegyelem megszilárdításának, a szocialista munkaverseny-mozgalom felújításának.

A KISZ további szervezeti fejlődését néhol - főleg az üzemekben - nem annyira az ifjúság tömegeinek a magatartása fékezte, mint amennyire a KISZ-esek befelé for-

dulása, elzárkózása. Ezek a szervezetek kis létszámúak maradtak, öncélú baráti körökké váltak. Felszínre kerültek olyan helytelen, túlzó vélemények is, hogy aki nem jött elsőnek a KISZ-be, az ellenség, nincs helye köztük. Az említett káros nézetek azonban a KISZ-szervezeteknek csak viszonylag szűk körét jellemezték, s a szervezetek többsége igen egészségesen és erőteljesen fejlődött.

A mozgalom megbecsülést, tekintélyt vívott ki magának a széles közvéleményben, s ebben nem kis szerepet játszott az a tény, hogy a pártkezdemenyvezésére az állami szervek is mind jobban elősegítették, támogatták a KISZ munkáját. A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány rendelete nyomán hatékony intézkedések születtek az ifjúság továbbtanulása, érdekvédelme, kulturális és sporttevékenysége terén, s ez hatással volt a fiatalság egészének magatartására és a KISZ-hez való viszonyára.

A KISZ I. országos értekezletére 1957. október 25-26-27-én került sor, s ekkor közel 200000 KISZ-tag küldte el képviselőit azzal, hogy vitassák meg és határozzák meg az ifjúsági szövetség feladatait.

Az országos értekezlet megállapította, hogy az eltelt hét hónap munkája, eredménye teljes mértékben igazolta a KISZ megalakításának helyességét. A KISZ minden szervezete következetesen támogatta, népszerűsítette a párt politikai irányvonalát, jelentős szerepet vállalt és végzett az ellenforradalom eszmei hatásának erőteljes csökkentésében. Az országos értekezlet egyértelműen állást foglalt elvi kérdésekben is. Leleplezte az ellen-

forradalmi reakció, a revizionista árulók demagóg állítását, amely szerint a társadalomban az ifjúságé a vezető szerep. Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára felszólalásában egyértelműen leszögezte: "... Mi marxisták vagyunk, tudjuk, hogy osztályharc van a világon. Azt is tudjuk, hogy a társadalmat, egy ország életét csak valamely társadalmi osztály vezetheti, és nem korosztály, sem fiatalok, sem öregek, sem ehhez hasonló kategóriák... Ugy vélem, az ifjúságnak igen fontos jogai vannak a nemzet életében. Nincs joga a vezetésre, mint korosztálynak, de mint korosztálynak joga van arra, hogy az új élet építéséért vívott nagy csata első soraiban harcoljon. Ez nagy jog, és ha ennek eleget tesz - vagyis ha a közös célokért vívott harcban az első sorokban küzd munkában is, eszmei-politikai harcban is -, akkor a magyar ifjúság olyan történelmi érdemet szerez magának, amiért tisztelni és becsülni fogja őt az egész nép, az egész nemzet..." /11/

Az országos értekezlet hangsúlyozta, hogy a magyar ifjúság egységének megteremtésére törekszik, nem öncélú szervezet, tagjait a marxizmus-leninizmus eszméi alapján a párt, a nép iránti hűségre és odaadásra neveli. Ugyanakkor, mint a magyar ifjúság egyetlen politikai szervezete, feladatának tekinti, hogy a KISZ-en kívüli fiatalokat a Magyar Népköztársasághoz való hűségre nevelje.

A KISZ-nek, mint politikai szervezetnek a legfőbb feladata az ideológiai, politikai nevelés, valamint az eredményesebb munkára, tanulásra való ösztönzés révén

az ifjúság mozgósítása a szocializmus építésére. A mozgalomnak ugyanakkor foglalkoznia kell az ifjúsági érdekvédelemmel, az ifjúság kulturális, sport- és szórakozási igényeinek kielégítésével. Az országos értekezlet ezért hirdette meg a szervezeten kívüli fiatalokkal való szoros kapcsolat programját, amely szerint a KISZ-nek együtt kell élnie az egész ifjúsággal a munkában, a tanulásban, a kulturális és sportéletben egyaránt.

Ennek megfelelően az értekezlet fellepott mind a szektás elzárkózás, mind a KISZ túlzott felhígítása ellen. Sokáig vita volt abban a kérdésben, hogy a KISZ élcsapat legyen-e, a kiválasztottak szűk szervezete vagy tömegszervezet. Az országos értekezlet egyértelműen állást foglalt amellett, hogy a KISZ legyen forradalmi, politikai tömegszervezet, amely soraiba tömöríti mindazokat, akik egyetértenek céljaival, és készek tenni, dolgozni a párt politikájának megvalósításáért, s amely nem igyekszik magában tömöríteni az egész ifjúságot, de nem is zárkózik el az ifjúság széles tömegeitől.

Az országos értekezleten határozták el a takarékosági mozgalom kibontakoztatását, a Hanság lecsapolását. Ez az akció később jelentős szerepet játszott az ifjúság társadalmi szerepének növelésében, az építőtáborok, védnökségek vállalásában. Vállalták a lakás- és tanteremépítés meggyorsítását, a dunai gátak rendbehozását, ~~száz~~ millió facsemete elültetését, a társadalmi tulajdon védelmét. Felszólította a szervezeteket, hogy kezdeményezzenek helyi közhasznú társadalmi munkákat.

Az értekezlet külön-külön meghatározta azokat a feladatokat, amelyeket az egyes ifjúsági rétegekben a réteg, a korosztály sajátosságait figyelembe véve kell megoldani. A legfontosabb ifjúsági réteggként a munkásifjúságot jelölték meg, amelyre a KISZ megalakulása óta támaszkodott. A munkásifjúsághoz hasonlóan meghatározták a paraszt- és tanulóifjúság körében végzendő feladatokat is. Kádár János, aki útmutatást nyújtott a KISZ tevékenységének számos területéhez, egyebek között leszögezte:

"A KISZ-nek... az ifjúság minden lényeges kérdésével foglalkoznia kell, s ezek közé tartozik a szórakozás és a sport is, de ugyanakkor jegyezzék meg, hogy a magyar kommunisták ifjúsági szövetsége a naga egészében, és minden helyi szervezete is elsősorban az ifjúság szocialista, forradalmi, politikai szervezete..." /12/

Az országos értekezlet határozatot fogadott el, amely a KISZ programja lett és elfogadta a KISZ szervezeti szabályzatát is, amely megjelölte a KISZ célkitűzéseit, a KISZ-tagok jogait és kötelességeit, valamint a KISZ szervezeti felépítését.

A KISZ I. országos értekezletének határozataival taggyűléseken ismerkedtek meg a fiatalok és ezt követően hozzáálltak végrehajtásukhoz. Sok taggyűlésen konkrét tervekben fogalmazták meg a fiatalok saját környezetük tennivalóit. Mind többen kezdtek foglalkozni a különböző munkafeladatokkal, szélesítették a munkaversenyt a bányászatban, az exportra termelő üzemekben, falun segítő brigádokat hoztak létre, s az egész országban kibontako-

zott a KISZ öntevékenysége.

Megkezdték az alapszervezeti titkárok tanfolyamának megszervezését, hiszen az ő felkészültségük meghatározza azt, hogy a szervezetek milyen munkát végeznek.

A szocialista építőmunkában a munkaverseny és a társadalmi építőmunka sajátosan ifjúsági formái alakultak ki, s az általában szervezett munkaversenyeket a konkrét célkitűzések váltották fel. E formák közül kiemelkedik az ifjúsági takarékosági mozgalom, melynek legfőbb eredménye, hogy az a népgazdaság erősítésének, az ifjúság nevelésének gyakorlati eszközévé vált. Fontos szerepe lett az ifjúság kommunista szellemű nevelésében, hiszen növelte a fiatalokban a népvagyon megőrzése iránti felelősségérzetet. A megtakarítások célszerűek és hasznothajtóak voltak. A mozgalom leleményesen, öntevékenyen és maximálisan kihasználta a helyi lehetőségeket, arra ösztönzött, hogy takarékoskodjanak a pénzzel, az idővel, az anyaggal, valamint arra, hogy a legjobb takarékosság a fegyelmezett, jó munka, az önköltség csökkentése, a termelékenység emelése. A tévesen hulladéknak nevezett másodlagos nyersanyagok gyűjtése jelentős megtakarítást eredményezett a népgazdaságnak.

Jelentős eredményeket értek el a KISZ szervezetek a "20 órás" társadalmi munkamozgalomban. A KISZ-tagok és a szervezeten kívüli fiatalok több millió munkaórát dolgoztak út-, vasút-, iskola-, lakóház-, tanterem-, sportpálya építkezésen, mocsarak lecsapolásán és másutt. Az MSZMP VII. kongresszusának tiszteletére kibontakozott

"Szocialista Munka Ifjú Brigádja" mozgalom keretében a címre pályázó brigádok tagjai vállalták, hogy szocialista módon dolgoznak, tanulnak és élnek. A csepeli ifjúmunkások felhívására szélesedett a "Szakma Ifjú Mestere" mozgalom is.

A munkaversenyben elért eredmények és a KISZ szervezetek kezdeményezései nyomán a KISZ KB továbbfejlesztette munkaformáit. Védnökséget vállalt a második öt éves terv legnagyobb beruházása, a Dunai Cement- és Mészmű építése felett. A DCN felépítését és üzembehelyezését az egész magyar ifjúság ügyévé tették azzal, hogy nemcsak a kooperáló vállalatok, de mellettük az építőtáborozó egyetemisták és középiskolás diákok is felelősséget éreztek a vállalás teljesítéséért.

Az építőtábor mozgalom 1958-ban bontakozott ki, a mocsaras Hanság talajvizének lecsapolására szervezték az ifjúságot. Az egyetemisták és középiskolás diákok két-két hetes turnusokban vállalták az önkéntes társadalmi munkát. Ennek eredményeként több százezer köbméter földet termeltek ki, több kilométer hosszúságú csatornarendszert építettek ki, s több ezer kataszteri hold vált termővé. Ennél azonban sokkal jelentősebb az az eredmény, hogy mennyit fejlődtek, gazdagodtak öntudatban, emberi magatartásban mindazok, akik e munkában részt vettek. A táborokban munkafegyelemre, a fizikai munka megbecsülésére nevelték a fiatalokat. A hansághoz hasonló táborokat szerveztek a Duna szigetekközi gátépítésénél is.

A vállalkozás növelte a KISZ becsületét a társa-

dalom, a párt, a szülők és a fiatalok előtt egyaránt, bizonyította, hogy a társadalmi munkában való közös részvétellel egyik legjobb formája a fiatalok kommunista szellemű nevelésének. A fizikai-társadalmi munkaakciók azóta is nagy nevelő iskolát jelentenek a diákok számára, megismerik az életet, a munkát, eddigi eredményeinket jobban értékelik. A KISZ KB ezért is döntött úgy, hogy minden évben megszervezi az építőtábor mozgalmat, melybe a diákok minél nagyobb tömegeit kívánja bevonni. Ezek a kezdeti évek alapozták meg a következő évtizedek tömegméretű építőtáborozását.

Ugyancsak az MSZMP VII. kongresszusának tiszteletére szervezte meg a KISZ az "Ifjúság a szocializmusért" próbát, amelynek keretébe foglalta a munka, a tanulás és a szabadidő kulturált eltöltésével kapcsolatos tennivalókat. A próba meghirdetésekor a KISZ KB legfontosabb célja az volt, hogy a mozgalom tömegméretű legyen, s ezért nem csak kevesek számára elérhető feladatokat jelölt meg. A reális célkitűzéseknek köszönhető, hogy az akció valóban tömegméretűvé vált, s a kezdeti eredmények arra ösztönözték a KISZ KB-t, hogy a mozgalmat tovább fejlessze. Az új kiírás is nagy sikert aratott a fiatalok között, a mozgalom a KISZ szervezetek nevelőmunkájának fontos eszköze lett. Megszűnt a szervezetek életének egyhangúsága, változatosabbá, az ifjúság széles tömegei előtt vonzóvá tette a mozgalmi életet.

A KISZ megalakulásától kezdve nagy figyelmet fordított a falusi fiatalok közötti munkára. A parasztfia-

talok döntő többsége KISZ-en kívüli volt, ezért elsődleges feladatként ezeknek a fiataloknak a megnyerését, a KISZ mellé való felsorakoztatását tekintették. Meg kellett alapozni a falusi fiatalok körében a közösségi gondolkodásmódot, létre kellett hozni az egyénileg dolgozó parasztfiatalok és a termelőszövetkezeti fiatalok találkozóit, az egyénileg dolgozó parasztfiatalok látogatásait a termelőszövetkezetekben. A termelőszövetkezeteken belül el kellett érni, hogy a fiatalok rendszeres pénzelőleget kapjanak, hogy a fiatalok föld nélkül is a termelőszövetkezetek tagjaivá válhassanak, illetve vonzóbb munka- és életfeltételeket kellett teremteni. A szövetkezeti agitáció érdekében felhasználták a KISZ politikai oktatási formáit, a szaktanfolyamokat és szakelőadásokat, a parasztfiatalok téli gazdasági tanfolyamait. A kollektív életszemlélet kialakítása legfontosabb módjának a közösen végzett munkát tartották. Ennek érdekében fejleszteni kellett az önkéntes ifjúsági segítőbrigádok munkájának hatékonyságát a sokoldalú közhasznú munkák elvégzése érdekében, ezekbe nagyobb számban igyekeztek bevonni a szervezeten kívüli fiatalokat és a munkát is egyre jobban egyeztették a községfejlesztési tervekkel.

A mezőgazdaság szocialista szektoraiban is fellelődt a fiatalok munkaversenye, új, korszerű munkamódszereket vezettek be a növénytermesztésben s az állattenyésztésben egyaránt. A mezőgazdaság szakemberekkel való ellátására felhívást adtak közre, ösztöndíjak létesítésével egyre több fiatalot küldtek a felsőfokú mezőgazda-

sági technikumokba és agrár főiskolákra. A termelőszövetkezeti mozgalom fejlesztésének befejezésével fő feladata lett a KISZ-nek, hogy aktívan vegyen részt a termelőszövetkezetek politikai, gazdasági megszilárdításában.

Az ifjúsági szövetség egyre nagyobb gondot fordított az eszmei-politikai nevelőmunkára. Az alapszervezeti vezetők és aktivisták számára létrehozták a "Marxizmus-leninizmus alapjai" tanfolyamot, amelynek tematikáját a párt adta. A KISZ-tagok és a KISZ-en kívüli fiatalok részére szervezték meg a politikai köröket, "A világ térképe előtt" köröket, az Ifjúsági Akadémia előadás-sorozatot. Ezeken a foglalkozásokon fiatalok százezrei ismerkedtek meg az alkotó marxizmus eszméivel, az aktuális kül- és belpolitikai kérdésekkel.

Az MSZMP művelődéspolitikai irányelvei nyomán kiszélesedett a KISZ oktatás rendszere, korszerűbb formákat és eszközöket használtak fel. Továbbfejlődött az agitációs munka is, fokozottabb szerepet játszottak a fiatalok nevelésében a KISZ önálló lapjai, a Magyar Ifjúság, az Ifjúkommunista, a Világ Ifjúsága, az Ifjúsági Magazin, valamint a rádió és televízió ifjúsági osztályainak műsorai.

A KISZ nevelőmunkáját nagymértékben erősítette, hogy az ifjúsági rétegpolitika fejlesztése érdekében a KISZ Központi Bizottsága időről időre napirendre tűzte és megtárgyalta a munkás-, paraszt- és tanulóifjúság, a lányok, a fiatalasszonyok, a katonafiatalok és az úttörők körében végzett munkát. Az egyes ifjúsági rétegekkel

kapcsolatos határozatok arra ösztönözték az alapszervezeteket, hogy a fiatalok igényeinek és érdekeinek megfelelő mozgalmi életet alakítsanak ki.

A középiskolai KISZ szervezetek munkájában kibontakozott a Killián György és az ifjúkommunista próba, amelyek a diákok foglalkoztatására sajátos követelményeket foglaltak magukban. A próbarendszer bevezetése rendszerbe foglalta a középiskolai KISZ nevelőmunkát és fellendülést hozott a középiskolák mozgalmi életében. Az egyéni és kollektív kezdeményezések változatosabbá tették a próbákra való felkészülést, eredményesebbé a követelmények teljesítését.

Dinamikusan fejlődött a KISZ munkája a testnevelési és sportmozgalomban. Az Országos Ifjúsági Sportbizottság által szervezett sportversenyeken az ifjúság százezres tömegei vettek részt. Továbbfejlesztették a falusi ifjúság szpartakiádjának versenyeit, megszervezték a Béke és Barátság Ifjúsági Sportünnepélyt, az olimpiai jelvényt-szerző versenyt. A tömegsport fejlődése sok új vezetőt igényelt, s ennek kielégítésére több ezer fiatal szerzett alapfokú, s egyre többen közép- illetve felsőfokú sportvezetői oklevelet.

Az ifjúsági mozgalom fejlődésének egyik eredménye, hogy megváltozott a magyar ifjúság eszmei-politikai magatartása. A KISZ első kongresszusán felszólaló Kádár János jogosan állapította meg: "... feladatát jól tölti be a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség. Ez nagy nyeresége népünknek és a kommunizmus eszmájének nagy győzelme ha-

zánkban." /13/ Hangsúlyozta, hogy a további fejlődés útja az, ha a "... KISZ álhatatosan hirdeti szocialista igazságainkat, nagyszerű építő céljainkat; ha állandóan kezdeményez a szocialista munka és az alkotás frontján; ha minden akciójába és mozgalmába bevonja az ifjúság leg-szélesebb tömegeit." /14/

Ezek a szavak meghallgatásra találtak az ifjúság körében. Tovább fejlődött a szocialista brigádmozgalom, új munkaversenyek, felajánlások születtek, melyek a termelékenység emelését, a gazdaságosabb termelést szolgálták. Tovább folytatódott a védnökségvállalás, melynek jelszava: "ott segítsünk, ahol a legnagyobb szükség van a fiatalok tetterekészségére, leleményességére, az ifjúkommunista rohammunkára" volt. Így vállalt védnökséget az ifjúság a vegyipari befuházások és rekonstrukciók, az alumínium-, a gyógyszergyártás és a földgázprogram, s az ehhez szükséges szakemberképzés, a Dunai Kőolajipari Vállalat felépítéséért, a Tisza II. Vízilépcső víztárolójának és csatornarendszerének megvalósításában. A beruházások határidőre történő megvalósítása érdekében kiemelt iparágként kezelték az építőipart. Tovább folytatódtak a már hagyományos és népszerű társadalmi munkaakciók. Szaporodtak az építőtáborok, melyek a mezőgazdaság igénye alapján most már a gyümölcs-és zöldségtermelésben segítették a betakarítási munkákat. Az őszi mezőgazdasági munkák mielőbbi befejezése érdekében diákok és katonák ezrei segédkeztek és segédkeznek ma is a szövetkezeti parasztságnak.

Az ifjúsági szövetség termelési mozgalmai, hozzájá-

rultak az ifjúság társadalmi aktivitásának növeléséhez, szocialista neveléséhez. Segítette és ösztönözte a fiatalokat abban, hogy megtalálják életcéljukat a munkában, tevékenységük során felismerjék a közösségi és egyéni érdek összhangját, magasabb fokú szakmai és általános műveltséget, nagyobb tudást szerezzenek.

Tovább fejlődött és erősödött a KISZ érdekvédelmi tevékenysége, mely az ifjúság sorsáért érzett felelősségének kifejezője, a szocialista nevelés eszköze. Az ifjúsági szövetség érdekvédelmi tevékenységének tartalma; a munkásosztály hatalmának erősítése és védelme, a népgazdaság fejlesztésének segítése, a szocialista tudat kialakítása, az ifjúság élet-, munka-, tanulási és nevelési körülményeinek javítása. A társadalom érdekein belül az ifjúságnak sajátos igényei és érdekei is vannak, amelyek csak az ifjúkorban jelentkeznek, vagy akkor nagyobb gondot okoznak. E szükségletek kielégítése, a problémák megoldása időszakos ellentmondásokhoz is vezethet a társadalmi érdekek és az ifjúság egyes rétegeinek, csoportjainak igénye között. A KISZ feladata, hogy hozzájáruljon az ellentmondások feltárásához és megoldásához az osztálytársadalmi érdekek alapján. A hatékony érdekvédelmi munka egyben feltétele és kifejezője a KISZ szervezetek önállóságának, öntevékenységének.

Az érdekvédelmi funkció gyakorlása a KISZ szervezetektől kétirányú politikai munkát követelt. Egyrészt fel kellett lépniük a jogtalan követelződés, a túlzott igények ellen, másrészt harcolni kellett az ifjúság jo-

gos érdekeinek érvényesítéséért. Tulajdonképpen annak az alapigazságnak szereztek érvényt, hogy aki többet ad a társadalomnak, az többet is kapjon tőle.

Az üzemekben, hivatalokban, az állami mezőgazdasági üzemekben a KISZ a szakszervezeti szervek útján együttesen látta - és ma is látja - el az ifjúság érdekvédelmét. A termelőszövetkezetekben a KISZ szervezetek önállóan látják el az érdekvédelmi feladatot, támaszkodva a szövetkezeti törvényre, a szövetkezeti demokrácia adta jogokra és lehetőségekre. A középfokú tanintézeti KISZ szervezetek érdekvédelmi tevékenységüket az iskolai párt-szervezetek irányításával látják el. Megkülönböztetett figyelmet kapott az iskolából kikerülő fiatalok elhelyezkedésének, a munkába álló és a pályakezdés gondjaival küzdő fiataloknak a segítése.

A KISZ nemzetközi tevékenysége tovább erősödött. Különösen jó kapcsolatok alakultak ki a szocialista országok testvérszervezeteivel. Aktívan támogatták a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség és a Nemzetközi Diákszövetség harcát a béke védelméért és megszilárdításáért, a nemzeti függetlenség kivívásáért és megerősítéséért, a régi és új gyarmatosítás ellen, az ifjúság jogainak és érdekeinek védelméért. Az Amerikai Egyesült Államok vietnami beavatkozása erős reakciót, tiltakozó hullámot váltott ki a magyar fiatalok körében. A párt meggyőződéses internacionalista szellemben tudta konszolidálni a magyar társadalmat, s benne az ifjúságot. A párt példamutatása, meggyőző szava, nevelő ereje ebben a tekintetben

is hatalmas erőket szabadított fel. A "Vádoljuk az imperializmust" akció máig is az egyetlen a KISZ történetében, amely úgy született és nőtt napok alatt országos méretűvé, hogy nem a központ íróasztalánál találták ki, nem testületi határozatban intézkedtek arról, hogyan kell elkezdni, hanem egyszerűen megmozdult az ifjúság. Az ifjúságban eleven erőként élt a szolidaritás, nem kellett mást tenni, mint az élére állni, megfogalmazni a jelszót. Figyelemre méltó, hogy a KISZ-nek volt képessége, ereje évekig új és új kezdeményezésekkel felszínen tartani ezt a mozgalmat. Egyszer kerékpárakció, máskor tranzisztorakció és a fiatalok pénzéből ezrével ment a bicikli meg a táskarádió a harcoló Vietnamba.

A nemzetközi ihletésű megmozdulások nem helyettesíthetik a hazai feladataink megoldására hasonló dinamizmussal mozgósító akciókat. Sokkal könnyebb harcba vinni a fiatalokat azzal, hogy "Vádoljuk az imperializmust", hogy tiltakozunk és elégetjük az amerikai elnök papírból készített figuráját, mint azért, hogy emeljünk egy százalékot a termelékenységen vagy javítsuk a minőséget.

Az útkeresésben az a felismerés segített, hogy a magyar társadalomban hallatlanul felerősödött a szocialista demokrácia kibontakoztatásának igénye. A "Szót kér a KISZ-tag" akció, amely talán nem érte el a szolidaritási megmozdulások hőfokát, de mégis csak hatásos kezdeményezésnek bizonyult. Ezzel tulajdonképpen arra biztattuk az ifjúságot, hogy legyenek részesei saját viszo-

nyaik alakításának, mondják el véleményüket bármiről, ami őket foglalkoztatja. Végül is ebből a politikai igyekezetből kerekedett ki az igazi belpolitikai akció, a Forradalmi Ifjúsági Napok. Ma már megállapíthatjuk, hogy egy nemzet gondolkodását formáló KISZ-akcióról van szó. Addig sokan úgy rangsorolták magukban az ünnepeket, hogy március 15. a nemzet ünnepe, március 21. a kommunistáké, április 4. meg hivatalos állami ünnep. Azóta nemzedékek tanulták meg, hogy ezek a történelmi események elválaszthatatlanul kapcsolódnak egymáshoz, hogy egyik a másik nélkül nem érthető meg, és nemzedékeket tanított meg egyre korszerűbben ünnepelni. Már a kezdetén sem egyszerű kultúrműsorok voltak, hanem olyan, egyszerre kulturális és politikai események, ahol a dal, a vers összeecsengett az új felfogásra fogalmazott ünnepi beszéddel. Ezek a tavaszi ünnepek egyre határozottabban merték vállalni azt, hogy történelmi ürügén sem ünneprontás mindennapjainkról beszélni. Sematikus egyenünnepségek helyett alkotó, tettek-re indító ünnepségek lettek.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség az eltelt tizennégy év alatt teljesítette a párt által kitűzött feladatokat. Eredményesen mozgósította az ifjúságot a szocialista társadalom alapjainak lerakásával és teljes felépítésének megkezdésével kapcsolatos feladatok végrehajtására.

A szocialista építőmunka eredményeként tovább fejlődött társadalmunk osztályszerkezete, fejlődtek termelési és tulajdonviszonyai. Egész népgazdaságunkban utal-

kodóvá vált a termelési eszközök szocialista tulajdona, szilárdak lettek a szocialista termelési viszonyok.

A pártnak szembe kellett néznie az új helyzet új kérdéseivel, és ki kellett jelölnie a további előrehaladás útját, ki kellett dolgoznia azt az új ifjúságpolitikát, mely az ifjúságot a párt mellé sorakoztatja fel.

A KISZ-szel szemben is növekedtek a társadalom, de egyben az ifjúság igényei is. Túl sokat vállalt magára, s ennek eredményeként nem differenciáltan, a különböző ifjúsági rétegekhez igazítva végezte munkáját. Jogosan merült fel a KISZ-szel szemben, hogy tevékenységét az ifjúság különféle korosztályainak és rétegeinek sajátos helyzetéhez igazítva végezze.

II. Az ifjúsáspolitikai határozatot megelőző kül- és belpolitikai események

a/ Nyugati diákmozgalmak

Az 1968-as év nemzetközi eseményei közül két lényeges momentumot érdemes kiemelni, melyek felkeltették az ifjúság iránti érdeklődést. Azok a történelmi események, melyek Nyugat-Európában illetve Csehszlovákiában játszódtak le, ismét azt bizonyították, hogy az ifjúság a társadalom legérzékenyebb, legdinamikusabb, s ugyanakkor leginkább befolyásolható része, s éppen ezért nem mindegy, hogy a negatív hatásokra mennyire tudjuk felkészíteni, mennyire tudjuk velük szemben immunissá tenni az ifjúságot.

1968 tavaszán Nyugat-Európa egyetemerein és főiskoláin a diákság addig alkalmi megmozdulásai olyan jelentős harcban robbantak ki, melyet a társadalom széles rétegeinek rokonszenve kísért és főleg a munkásság támogatásával minisztereket buktatott meg és fontos követelések teljesítését vívta ki.

Az egyetemi ifjúság tiltakozó mozgalmainak új jelenség a történelem színpadán, annál is inkább, mivel a második világháború befejezése óta ezek a mozgalmak bizonyítják leginkább az egyetemek mélyülő válságát. A fejlett kapitalista országok egyetemének elavultsága nemcsak a tudományt és az ipart állította nehéz helyzet elé, hanem az értelmiségi ifjúságot is. Az egyetemi ta-

nulmányok befejezése utáni elhelyezkedés, a további tudományos fejlődés lehetősége a hallgatók széles tömegeinek problematikussá vált. Az egyetemek struktúrájának, oktatási rendszerének korszerűsítése, modern laboratóriumokkal, tantermekkel, könyvtárakkal való felszerelése nemcsak a diákoknak, hanem a professzoroknak is jogos követelése volt. Ezeket a problémákat csakis a kapitalista kormányok oldhatták volna meg, azonban ezek gazdasági és kulturális politikájától nagymértékben függött a megvalósítás. Így a diákság közvetlenül érdekeltté vált a mindennapi politikai kérdésekben.

A kormányzati rendszer rővására írták az ódon, tekintélyelven alapuló struktúrát, a főiskolai hierarchia bénító nyomását, a politikai nézetek szabad megnyilvánulásának elfojtását, a részvételük nélkül működő fegyelmi bizottságokat, a demokrácia hiányát.

A diákság mindenre kiterjedő ellenzéki magatartását a reakció erői sajátos eszközeivel igyekeztek megfékezni, azonban a brutális rendőri beavatkozások, jogtalan letartóztatások csak tovább szították a harci tüzet. A szorosan vett egyetemi problémákat mindinkább kiszorították a bel- és külpolitika kérdései, az egyre fokozódó politikai harc a burzsoá társadalom általános válságát tükrözte.

Az egyetemisták haladó mozgalmi sokféle eszmeáramlatban nyilvánultak meg, azonban mentesek voltak a szociáldemokratizmustól és a sovinizmustól. Barátsággal közeledtek más országok diákságához, szembe fordultak min-

denféle fajelmélettel. Bátran tüntettek a vietnami nép igaz ügye mellett, szolidaritást vállaltak az egyetemeiken tanuló színesbőrű diákokkal stb. Mindez közelebb hozta a diákság gondolkodását a munkásosztály eszmevilágához. Nemcsak az eszmék, hanem a sorsuk is közeledett, hiszen a diákok zöme nagyon nehezen teremtette elő a tanulmányi évek idejére az anyagi alapot, s ugyanakkor nem látták biztosítottnak jövőjüket a kapitalista társadalomban. Nem a vagyonukból vagy az örökségből, hanem a munkájukból akartak megélni, ehhez viszont munkaalkalmakra volt szükségük, épp úgy, mint a munkásoknak. Tulajdonképpen ez az alapja a diákság közeledésének a munkásosztályhoz, s ez magyarázza azt is, hogy az egyetemi ifjúság nem határolta el magát a munkásifjúságtól.

A mozgalom elfojtása ismert, a reakció erői karhatalommal szétverték a diákmozgalmat, melyen belül kiéleződtek az ellentétek, így a végére elvesztette egységét, s ami talán legérzékenyebben érintette, az, hogy elvesztette a munkások támogatását, mely a zűrzavaros eszmeáramlatból végül is csak egy balos kalandot látott. Jogosan vetődik fel a kérdés, miért éppen az egyetemi ifjúság reagál ilyen hevesen a társadalom ellentmondásaira? Az ifjúság egyre inkább tudatában van annak, hogy jelentős réteget képvisel a társadalomban. Egzisztenciálisan kevésbé kötött, mint a kizsákmányolt dolgozó osztályok. Mozgási szabadsága is nagyobb, amit helyzetének, korának és a többség társadalmi származásának és gyakran anyagi helyzetének köszönhet. Az állam ezzel a réteggel szemben

elnőzőbb, nem lép fel olyan erővel, mint a munkások ellen, többek között azért sem, mert az uralkodó osztály a maga fiait vagy leendő kiszolgálóit látja bennük. Elméletük szerint a származás eleve determinálja a politikához, a társadalmi rendszerhez való hozzáállást. Nem számoltak az-
zal, hogy "Bár a diák ezer szállal kapcsolódik ahhoz a környezethez, amelyben felnőtt, mégsem mondható, hogy már "beilleszkedett" volna a kapitalista társadalomba. Már a középiskolásoknál meg lehet figyelni - és ezt számos vizsgálat bizonyította -, hogy a "társak közössége" jobban vonzza őket, mint a család; még inkább áll ez az egyetemi hallgatókra. Ez azt is jelenti, hogy legalábbis átmenetileg és a diákok egy részénél fennáll a politikai mobilitás lehetősége is." /15/ Ez tehát azt jelenti, hogy a polgári környezetből jött fiatal néha ösztönös lázadásból, néha a társadalmi jelenségek tudatos felismeréséből szembefordulhat a családban megszokott értékrendszerrel, és nem fogadja el a család által követett politikai irányvonalat. A kapitalista országok azon törekvése, hogy a diákságot távoltartsa a politikától, nem hozhatott eredményt, hiszen a diákság naponta érezte a társadalmi rendszer ellentmondásait, s főleg azokat, melyek az életkörülményeiket nehezítették, reményüket pedig egy jobb, gazdagabb élet utáni vágyukat kilátástalanná tették.

A kapitalista társadalom változásaira reagált a diákság, és ezt a reagálást részben lehet magyarázni társadalmi helyzetükkel, de nem kis részben azokkal az ideológiai áramlatokkal, amelyeknek hatása alá kerültek.

b/ A burzsoá "fellenítő ideológia" hatása
Csehszlovákiában 1968-ban

A vezető tőkés országokban kibontakozott társadalmi válság mellett az 1968-as esztendő a szocialista országok számára is teremtett válságos helyzetet. Az 1968-as év csehszlovákiai eseményei a csendes ellenforradalom néven kerültek be a történelembe.

A szocialista országok társadalmi, gazdasági megszilárdulása eloszlatta azt a tévhitet, hogy a népi demokratikus országok csak átmeneti jellegűek, világossá vált, hogy tartós rendszerek, s ezeknek a rendszereknek erőszakos úton való megdöntésére nincs lehetőség. Ez a tény arra készítette a burzsoá teoretikusokat, hogy az eddigi politikát átértékelve új koncepciót dolgozzanak ki a szocialista országok ellen, melynek formája más lett, a lényege azonban nem változott. Ezt a politikát a hirtelen, erőszakos leszámolás helyett a belső változtatásokra való törekvés, a szocializmus erőinek megosztására, a szocialista országoknak a Szovjetunióval való szembefordulására való kísérlet jellemezte, azzal a szándékkal, hogy így lehetőség nyílik a szocialista rendszer csendes felszámolására. Az amerikai "szovjet szakértők" egy csoportja azt hirdette, hogy "A kommunizmus elleni harcban nem hidrogénbombák, nem szélesebb körű és hatékonyabb kémhálózat, nem szigorúbb állambiztonsági törvények kel-
lenek, hanem olyan eszme vagy saját eszméinek összessége, amely nagyobb jelentőséggel bírna számukra és a világ

más népei számára, beleértve azokat is, akik ma a kommunista tömbön belül vannak." /16/ Azaz új ideológiára van szükség, mely a kapitalizmust vonzóbbá tenné a világ dolgozói előtt, mint a szocializmust, nemcsak a kapitalista, hanem a szocialista országokban is. Ennek érdekében a szocializmus tagadásáról áttértek a szocializmus lényegének és perspektívájának meghamisítására. Mindenekelőtt a munkásosztályt igyekeztek megnyerni terveiknek, ezért a munkásmozgalom soraiban a revizionizmust, az opportunizmust igyekeztek felélesztetni. Különböző alternatívákat állítottak a szocializmussal szemben, azonban ezekből hamar kitűnik, hogy a kapitalizmust ajánlgatják, kicsit átalakítva, kicsit modernizálva.

Egyik alternatívaként a konvergencia-elméletet ajánlgatták, melynek lényege az, hogy a szocializmus és a kapitalizmus fejlődésük során találkozni fognak, s a fejlődés eredménye egy új társadalom lesz. Szerintük a szervezett kapitalizmus és a demokratikus szocializmus a fejlődés során egybeolvad. Ennek az elméletnek a burzsoázia számára van egy roppant kellemetlen feltételezése, mégpedig az, hogy feltételezi a kapitalista rendszer változását is. Éppen ezért ez az elmélet nem lett népszerű a burzsoá politikusok és ideológusok között. Az ő elképzelésüknek jobban megfelel egy olyan ideológia, mely a kapitalista társadalom változatlanságát, állandóságát hirdeti. Ezt az ideológiát testesíti meg az evolúciós elmélet.

Az evolúciós elméletben csak a szocializmus válto-

zik, a kapitalizmus nem. A változás feltételei a szocialista országok békés fejlődése eredményeképpen jönnek létre, oly módon, hogy a szocialista országokon belül széthúzó, bomlasztó erők keletkeznek. Ezekre a széthúzó, bomlasztó erőkre - melyek szocialistacellenes irányban haladnak - támaszkodva a szocializmus megsemmisíthető.

A kapitalizmus feladata, hogy ezeket az erőket befolyásolja, számára kedvező irányba terelje és támogassa.

A cél tehát az, hogy megbontsák a szocialista országok egységét, lazítsák a Szovjetunióhoz fűződő kapcsolatukat, és felszítsák illetve támogassák a nagyobb önállóságra, a békés függetlenedésre irányuló törekvéseket. Az elszigetelődött szocialista országban fokozni kell a belső bomlasztó erők tevékenységét és ezeknek az erőknek az imperializmustól hatékony támogatást kell kapni. Ennek érdekében a legfontosabb feladat a szocialista országokon belül a nacionalizmus felkeltése, mert úgy vélik, hogy ez céljaik megvalósításának leghatékonyabb fegyvere.

Ugyancsak a szocialista rendszer fellazításának egyik fontos fegyvere a pluralizmus hirdetése - és ha lehetséges - megvalósítása. A pluralisták szerint a szocialista országok társadalma fejlődése során szembekerül a párt vezető szerepével és elkerülhetetlenül kialakulnak más politikai áramlatok is, amit kénytelenek tudomásul venni. Ennek döntő feltétele, hogy létezzen, még hozzá szabadon az ellenzék. A vezető párt, azaz a Kommunista Párt, előbb-utóbb elfajul és a fejlődés gátjává válik, mert tevékenységének középpontjába saját hatalmának a

fenntartása kerül.

Amint látjuk, elméletekben nincs hiány, szaz elmé-
letek valóraváltásáért az imperializmus minden áldozatra
kész. Hogy mennyire veszélyesek ezek az akciók, azt az
1968-ban Csehszlovákiában történt események is igazolták.

1968 első felében Csehszlovákiában a szocialista-
ellenes erők a nacionalista hangulat felszításával olyan
helyzetet igyekeztek teremteni az országon belül és kí-
vül, amelyben segítséget nyújtani az internacionalista
erőknek rendkívül kockázatos lett volna, mert fennállt
egy fegyveres konfliktus veszélye.

A belső reakciós erők annyira megerősödtek, hogy
nyíltan bírálták a szocializmust, azonban az előbb említ-
ett taktikának megfelelően, nem vetették el. A párt ve-
zető szerepe meggyengült, a kommunistaellenes erők száma
pedig gyarapodott. Befolyásuk a párt- és állami vezetés-
ben annyira megnőtt, hogy az igazi szocialisták cselek-
vési lehetőségét is megakadályozták. Terrort alkalmaztak
azokkal szemben, akik felismerték a mozgalom igazi hát-
terét és a valóság talaján állva a tényleges szocialis-
ta demokráciát kívánták fejleszteni és megvédeni.

A csehszlovák revizionisták álláspontját Cestmir
Cisar, a CsKP KB volt titkára így fogalmazta meg:

"A szocializmus... felnőtt és megerősödött..., de még
nem váltotta be egészen a népek és dolgozók reményeit.
Ezeknek át kellett élniük a forradalmi átmenet minden
nehézségét, a társadalmi rend átalakulásával járó fizi-
kai és szellemi erőfeszítést, a tévelygések, hibák, sőt

az árulás kegyetlen terhét is... keresni kell és meg kell találni a marxizmus - eredeti felszabadító céljai által megújított - új változatát." /17/ A szocializmus nem máról holnapra valósul meg. Azzal, hogy a termelőeszközök szocialista tulajdonba kerülnek, még nem lesz minőségi ugrás az életszínvonal-emelkedésben, csupán a feltételek egyik részét hozzák így létre. Az igaz, hogy a kezdeti lépések tele vannak buktatókkal, ám az elkövetett hibák kijavítására is lehetőség van a leninizmus helyes alkalmazásával. Ezt az utat Cisar egyértelműen tagadja, amikor a marxizmus új változatának létrehozása mellett száll síkra, ám egyúttal elárulja igazi céljaikat is.

E. Goldstücker, a Csehszlovák Írószövetség volt elnöke szerint: "a szocialista állam elfajul", s ennek okául a "szovjet modell" szolgai utánzását jelölte meg. /18/ Goldstücker azt is kifejtette, hogy létre kell hozni a csehszlovák modellt, ami nem más, mint a demokratikus szocializmus, a szabadság és a szocializmus egyesítése.

Ezek az eszmék gyorsan népszerűvé váltak főleg az ifjúság és az értelmiség egyes köreibben. A gyors jólét, a soha nem látott szabadság sokkal vonzóbb, mint a kemény munka, az áldozatvállalás. Nemzeti büszkeségüket csak növelte az a frázis, hogy majd most megmutatják a világnak, hogy az elmaradott Keleten létrehoznak egy olyan társadalmat, amely a fejlett tőkés országok számára is vonzó rendszer.

A legtöbb támadás a párt vezető szerepe ellen irányult. Ivan Svitak filozófus így fogalmazta meg állás-

pontjukat: "A kommunista párt vezető szerepe, abban a formájában, ahogyan az utolsó két évtized folyamán a kelet-európai országokban kialakult, a politikai élet teljesen elfogadhatatlan módja... A kommunista pártnak és forradalmi funkcióinak lenini értelmezése a maga idejében szükségszerűség volt, ma már azonban, a fejlett országok viszonyai között, elfogadhatatlan." /19/ Ez kétségtelenül a Kommunista Párt vezető szerepe ellen irányul. Azt feltételezi, hogy a párt, a fejlődés során elveszti önkontrollját, és a hatalom néhány, a hatalommal visszaélő ember kezébe kerül. Azonban ennek a megakadályozására lehetőség van. A hatalommal való visszaélés lehetőségének kizárása azt jelenti, hogy biztosítani kell a társadalmi ellenőrzést a mindennapi életben.

A szocializmus ellenségei jól tudják, hogy a párt eszmei, politikai és cselekvésbeni egysége fontos feltétele a társadalmi haladásnak. Ezért kaptak fórumot /sajtó, rádió, televízió/ a párt politikájával szembenálló nézetek. A haladó erőket konzervatívoknak bélyegezték, ők viszont a párt "bátran gondolkodó" erői, a "megújhódásért harcoltak. Konzervatív volt mindenki, aki ragaszkodott a marxizmus-leninizmus alapvető tanításaihoz, aki védelmezte a párt lenini elveit, osztályálláspontot képviselt s internacionalista volt. Az ideológiai harc mellett előkészületeket tettek egy polgárháború feltételeinek a kialakítására is. Titkos fegyverraktárakat hoztak létre, röplapok százezerein és illegális rádióadások sorával uszították az embereket a belső szocialista

erők és a szocialista országok ellen.

Az események végső kimenetelét ismerjük, a szocialista országok internacionalista segítséget nyújtottak a csehszlovák kommunistáknak, s ez fordulatot jelentett az erőviszonyokban.

Mi okozhatta azt az állapotot, ami 1968-ban Csehszlovákiában kialakult? - vetődik fel önkéntelenül is a kérdés. Jól tudjuk, hogy minden társadalmi megmozdulásnak vannak külső és belső okai, de alapvetően a belső okok a meghatározóak. A szocialista rendszer elleni támadás meghatározott társadalmi talajon bontakozott ki. Ez a talaj a szektás, dogmatikus hibák miatt meggyengült munkáshatalmat jelentette, amely politikai és gazdasági nehézségekkel küzdött, s ez teremtett lehetőséget ahhoz, hogy a szocialista társadalom minden ellensége támadásra induljon. Ebben a támadásban a szocialistaellenes erők egyik fegyverhordozója az ifjúságnak azon rétege volt, melyet az ellenséges ideológia könnyen magához láncolt.

A csehszlovák események és a nyugati diákmozgalmak közös vonása, hogy a 68-as ifjúság a második világháború borzalmait csak hírből ismerhette, személyes élményei legfeljebb a generáció idősebb tagjainak lehettek. Eltérő vonása az, hogy nyugaton a diákság szociális követeléseikhez, melyek végül politikai követelésekké váltak, a munkásság is csatlakozott, míg Csehszlovákiában az idősebb generáció, s annak főleg az értelmiségi része volt az, mely kalandor politikájához igyekezett megnyerni az ifjúságot.

Az ifjúság a társadalom legérzékenyebb, legmozgékonyabb rétege. Mindig hajlamos arra, hogy szélsőséges kérdéseket tegyen fel, s arra keresse a választ. A fiatalság tájékozatlanságával való visszaélés, az ellenséges ideológia egyik fő fegyvere. Eppen ezért, az ifjúság előtt, ahogy Aczél elvtárs mondta: "Minden kérdéstről nyíltan, egyenesen kell beszélnünk, az ifjúság nehezen tudja elviselni a mellébeszélést." /20/

c/ Új gazdasági mechanizmus bevezetése Magyarországon

Az 1960-as évek közepére megérték a feltételek ahhoz, hogy új gazdaságirányítási formát vezessünk be a magyar népgazdaság területén. Erre az időszakra elértük azt, hogy a szocialista termelési viszonyok általánossá váltak, a népgazdaság minden területén az állami központi elhatározásai érvényesültek.

Mindaddig, amíg a szocialista termelési viszonyok nem váltak általánossá az egész népgazdaságban, a tervgazdálkodás fontos célkitűzése az volt, hogy az eltérő gazdasági szektorok közötti termékcserében ne a magán-szektor gazdasági törvényszerűségei, hanem a szocialista szektor megerősítésének és kiterjesztésének érdekei, az állam központi elhatározásai érvényesüljenek. Ez a gazdaság központi, adminisztratív irányítását tette szükségessé. Miután a szocialista termelési viszonyok az egész népgazdaságban uralkodóvá váltak, s a magánszektor csak kisegítő szerepet játszott, lehetőség nyílt az admi-

nisztratív rendszabályok csökkentésére.

Az új gazdasági reform bevezetésének azonban nemcsak gazdasági okai voltak - bár kétségtelenül ezek voltak a döntő tényezők -, szerpet játszottak politikai okok is, és tudományos felismerések is. A gazdasági okok között első helyen kell említenünk azt, hogy a termelés, az áruforgalom üteme lassabb lett. A gazdasági célokat sok területen nem értük el, a népgazdaság külkereskedelmi egyensúlya kedvezőtlenül alakult. A felhasználás és fogyasztás növekedési üteme lassan emelkedett s mindez a közvéleményben a lassú életszínvonal-emelkedés, sőt voltak rétegek, amelyekben a stagnáló életszínvonal érzetét keltette. Hiába fektettünk nagy súlyt a fogyasztás növelésére, kellő politikai hatást nem értünk el. Ennek magyarázata az, hogy a fogyasztási alapot túlságosan terhelte a faluból a városba való áramlás, másrészt a nagyméretű állami dotáció, az ún. észrevétlen életszínvonal-emelkedés határt szabott az átlagbérek és átlagkeresetek növelési lehetőségeinek.

Az új gazdasági mechanizmus bevezetésének másik lényeges tényezője volt az a fokozatosan elterjedt tudományos felismerés, hogy a szocialista gazdaságban nemcsak megtört, hanem döntő szerepet kell biztosítani az áru- és pénzviszonyoknak. Ezzel kapcsolatban mondta Nyers Rezső: "Világossá vált, hogy a szocialista gazdaságban nem játszhatnak döntő szerepet a központi irányítás olyan módszerei, melyek a termékeknek mint használati értékeknek a termelését és cseréjét egy központból irányítják,

mégpedig természetes egységekben, a pénz aktív szerepének kikapcsolásával. Vagyis a központi tervezés semmiképpen sem függetlenítheti magát az értéktörvénytől... lehetséges és szükséges a szocialista gazdasági irányításnak olyan felépítése, amelyben a centrális irányítás össze van kötve a piaci mechanizmussal." /21/ Tehát a szocialista gazdaságban is működik az értéktörvény, de nem spontán módon, piaci áringadozásokon keresztül, hanem úgy, hogy az árak zömét a szocialista állam tervszerűen megszabja. Az értéktörvény érvényesülési köre szűkebb a szocialista gazdaságban, főképp azért, mert a munkaerő és a föld már nem áru. A szocialista állam a kereslet-kínálat kiegyensúlyozására, a termelés helyes összetételének ösztönzésére, a munka termelékenységének növelésére, az önköltség csökkentésére stb. használja fel.

A gazdaságirányítási rendszer nagyszabású reformja azt mutatja, hogy a szocializmus sem mentes a változások szükségességétől. Azonban a változások felismerése és zökkenőmentes végrehajtásának biztosítása a párt feladata.

III. Az ifjúság szociális helyzete a 60-as évek végén

Természetesen nemcsak a gazdasági változásokra, hanem a társadalmi változásokra is figyelni kell. Ezért a párt feladata volt az is, hogy a magyar ifjúság helyzetét átfogó vizsgálat tárgyává tegye, s olyan határozatot hozzon, mely az ifjúság munka- és életkörülményeinek javítását szolgálja. Az ifjúság a társadalom leginkább befolyásolható, legrobbanékonyabb része, melynek közérzete kihat az egész társadalomra. Nem mindegy tehát, hogy ez a közérzet mennyire segíti a szocialista társadalom építését. Éppen ezért ifjúságunkról való gondoskodás kiemelt feladatunk, mert az előbbieik során említett nyugati ideológiák az ifjúság félrevezetését, a szocializmus ellen való lázítását központi kérdésként kezelik.

A magyar ifjúság tudati, erkölcsi színvonalát a szocialista viszonyok megerősödése határozza meg, a társadalomban meglévő kisebb-nagyobb ellentmondások befolyásolják. Ifjúságunk tanúja, ugyanakkor részese a szocialista és kapitalista ideológia harcának, együttélésének. Egyre erősödő szocialista jelleggel, de mégis kettős politikai hatás éri a mindennapi életben. E kettőségen a szocialista szellemű közösségi nevelést és a közönyös, egoista szellemű életvitelre nevelő tényezők hatását kell értenünk.

A szocializmus építésének nehézségei sok fiatalban megnehezítették a szocialista hit kialakulását. Társadalmunk eredményeit természetesnek tartották, hiá-

nyosságaival, ellentmondásaival szemben pedig türelmetlenek voltak. A kapitalista ideológia számos esetben tévesztett meg becsületesen dolgozó fiatalokat, mert ezeknek nem volt saját élményük a kapitalizmusról, mint kihasználó rendszerről, valamiféle jóléti államnak, fogyasztói társadalomnak képzeltek azt. Sokszor megfigyeltük azt a kritikátlan "nyugat-rajongást", amely következménye volt ennek a hamis szemléletnek. Ugyancsak súlyos problémát jelentett az a közömbösség, mely ifjúságunk jelentős részét jellemezte a közéleti, a közösségi, a politikai élet terén.

A hazafias tudat és érzelem elég széles körben mutatkozó hiányainak, halványulásának oka a hazafiság és az osztályszemlélet összefüggéseinek, kapcsolatának tisztázatlansága volt. Sem az iskola, sem a társadalom nem fektetett elég súlyt a hazafiságra való nevelésre. A haza és hazafi fogalma erősen a múlthoz, főleg a XIX. századhoz kapcsolódik. Nem értették a fiatalok a hazafiság és internacionalizmus kapcsolatát, a hazafiság és a nacionalizmus különbségét. Szocialista építőmunkánk eredményeit, sikereit csak nagy vonalakban, felületesen ismerték.

A burzsoá ideológusok kedvenc tétele a szocialista társadalomban kialakuló nemzedéki ellentétek hirdetése, melyek létrejöttének oka a szocializmus építése és ezek az ellentétek szerintük feloldhatatlanok. Lenin szerint: "A történelem nem egyéb, mint az egyes nemzedékek egymásutánja, amelyek mindegyike kiaknázza azokat az anyagokat, tőkéket, termelőeszközöket, amelyeket valamennyi

elődje reá hagyományozott, ilyenképpen tehát egyfelől a ráhagyott tevékenységet folytatja egészen megváltozott körülmények között, másfelől egészen megváltozott tevékenységgel e régi körülményeket módosítja." /22/ A fiatalság előtt köztudott, hogy a jövőt formáló lehetőséget az idősebbek hagyták rá, sőt, csak az idősebb nemzedék haladó elemeivel együttműködve bontakoztathatja ki képességeit. A társadalmi fejlődés gyorsasága növeli a két nemzedék közötti különbséget, ugyanakkor megteremti azt a lehetőséget is, hogy az idősebb nemzedék tagjai belássák a különbség létjogosultságát. Ennek az elismerése az ifjúságban tudatosítja azt a folyamatosságot, amely a haladó erők tevékenységét összeköti, egységesíti. Természetesen ez nem zárja ki azt, hogy egyes társadalmi problémák nemzedéki konfliktus formájában is kifejeződhetnek. Ennek megfelelően kell a szocialista társadalmon belüli nemzedéki kérdést is felfognunk. A fiatalság jellegzetességeit, az idősebbektől eltérő jellemvonásait az határozza meg, hogy ifjúságunk az épülő szocializmus közepette nőtt fel, amikor az osztálykülönbségek fokozatosan csökkennek. Az ifjúság nemcsak alakítandó, formálandó, az idősebb nemzedék számára bonyolult feladatokat jelentő réteget képez, hanem cselekvő részese is a társadalmi életnek, nemcsak erőtartalék, hanem ténylegesen ható erő is.

Az ifjúság megítélésénél figyelembe kell vennünk az egyes rétegek egymástól eltérő életmódját, politikai, kulturális színvonalát, a városi és falusi környezet tradícióit.

A munkásifjúság a magyar ifjúság legnagyobb és leg-
alapvetőbb rétege. A munkásifjúság a munkásosztály része,
így problémáinak jelentős része egyben a munkásosztály
problémája is. Osztályhelyzetük rangja, felelősségük azon-
ban nem tudatosodott bennük kellőképpen. Ez a tény megma-
gyarázható azzal, hogy az 1960-as évek végéig az osztály-
szerkezetben nagyarányú társadalmi átalakulások mentek
végbe, amelyek a munkásosztály egészére, összetételére is
lényeges hatást gyakoroltak. Megállapíthatjuk viszont
azt, hogy a munkásosztály felnőtt rétegéhez viszonyítva
a munkásfiatalok nagyobb részének gondolkodása szocialis-
ta alapokon állt. Eppen ezért szembetűnő, hogy a közügyek
iránt meglehetősen passzivitást tanúsítottak. A gazdasági
feladatokban inkább részt vettek, viszont az indítékok
már különbözőek voltak. Jelentős volt a társadalmilag kö-
zönyös, a politikai kérdésekben járatlan fiatalok száma.
Elenyésző számban ugyan, de voltak olyanok is, akik gát-
lástalanul követelőztek, lenézték a becsületes munkát,
feltűnősködéssel, a szocialista társadalomtól idegen ideo-
lógiák hirdetésével nem lebecsülendő kárt okoztak, s fenn-
állt a reális veszélye annak is, hogy számuk növekszik.
Az üzemek, vállalatok nem fordítottak kellő gondot a mun-
kába lépő fiatalok sajátos helyzetére, a velük való fog-
lalkozásra. Nagyon sok helyen bizalmatlanság vette körül
a fiatalokat, külsőségek illetve néhány szélsőséges maga-
tartás alapján mondtak róluk véleményt. A szakmai felada-
tok megoldásánál sem bíztak a fiatalok tudásában, sok-
szor olyan munkával bízták meg őket, melyek alatta marad-

tak képességeiknek.

A munkássá válás döntő tényezője az üzemi munka megkezdése. A fiatal, kezdő munkások munkahelyi beilleszkedése nem volt zökkenőmentes. A KISZ és a szakszervezetek nem tudták hatékonyan segíteni ezt a folyamatot, nem voltak meg azok a módszerek, amelyekkel a munkába lépő fiataloknak a kezdeti nehézségek leküzdéséhez hathatós segítséget nyújthattak volna. A beilleszkedés a fiatalokon is múlik, éppen ezért nem hagyható figyelmen kívül az a tény, sem, hogy sok fiatal türelmetlenül, jogtalanul követelődött, irreálisan ítélte meg saját és mások munkáját, igazságtalannak tartott minden olyan intézkedést, amely nem őket helyezte előtérbe.

Az alapvető problémát a munkásfiatalok szociális helyzetének alakulásában - a lakás, a munkásszállás, a bölcsőde, az óvoda jelentette. A lakáshelyzetből adódó problémák legkiélezettebben a munkásfiataloknál jelentkeztek. Állami lakáshoz kevesen juthattak, szövetkezeti lakásra 5-10 év volt a várakozási idő, OTP-, KISZ-lakáshoz olyan magas induló összegre volt szükség, amelyet a fiatalok saját keresetből nem, szülői segítséggel is csak ritkán tudtak biztosítani. A kedvezőtlen lakáshelyzet gátolta őket a családalapításban, a harmonikus családi élet kialakításában, nagy mértékben okozója volt a születési arányszám romlásának és a házasságok felbomlásának is.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése, az ipar fejlődése és az urbanizáció meggyorsulása lényegesen növelte a falu társadalmi átrétegződésének ütemét, mely

leginkább az ifjúságot érintette. A falusi ifjúság jelentős része a népgazdaság más területein vállalt munkát, amit lehetővé tett az ipar fejlesztése, a falusi munkahelyek, munkalehetőségek növekedése. A továbbtanulási lehetőségek növekedésével megnőtt a falusi tanulóifjúság száma.

A parasztifjúság megítélését illetően sokféle véleményel találkozhatunk. Eléggé elterjedt az a nézet, hogy a mezőgazdaságban csak azok a fiatalok maradnak, akik máshova nem tudtak elmenni. A parasztifjúságot a legelmaradottabb, a politikai, társadalmi kérdések iránt legközbömbösebb rétegnek tekintették.

A tulajdonviszonyok megváltozásával megszűntek a parasztság korábbi osztálytagozódásának társadalmi, gazdasági okai. Meggyorsult a vagyoni, vallási, származási alapon évszázadok alatt kialakult mély ellentmondások megszűnése. Az átmeneti időszak új ellentmondásokat is szült, melyek ellentmondásosan hatottak a fiatalok gondolkodására. Ilyen átmeneti ellentmondás például a szakképzettek és képesítés nélküliek, az állandó és több műszakos beosztásúak, a gyalogmunkások és a géppel dolgozók közötti különbségek. A falusi fiatalokra is jelentős hatást gyakorolt a nyugati ellenséges propaganda, a kapitalizmusról a falura jutó információk egyoldalúan mutatták be a tőkés rendszert. A falu kialakuló új társadalmi rendjében a fiatalokkal szemben is jogosan merült fel az igény, hogy sajátítsák el a közösségi élet új vonásait, váljanak közösségi emberekké.

A falun élő, mezőgazdaságban dolgozó fiatalok szociális helyzete a városi munkásfiatalokhoz viszonyítva jobb volt. Falun olcsóbb az élet - tartja a közmondás -, s ez megmutatkozott a fiatalok esetében is. Az olcsóbb építési feltételek, a kedvezőbb munkaerő biztosítás /rokonok, barátok, szomszédok/ lehetővé tette, hogy a fiatalok lényegesen hamarabb megoldják lakásgondjaikat. Ezen a területen a legnagyobb problémát a folyamatos foglalkoztatás megoldatlansága okozta. A foglalkoztatás idényszerűségére jellemző volt, hogy a tsz-ekben a munkacsúcsok idején mintegy 30 %-os munkaerőhiány, holtidényben pedig 40 %-os munkaerőfelesleg mutatkozott. A rendszeres foglalkoztatás hiánya különösen a családalapítás előtt álló fiataloknak, a fiatal házasoknak és a nőknek okozott gondot. A munkakörülmények, elsősorban az állattenyésztésben, riasztóak voltak. Nagyon sok helyen nem törődtek a gazdaságok vezetői a szociális létesítmények fejlesztésével, a munkahelyek vonzóvá tételével. Meglepően kevés szakmunkás vállalt munkát a mezőgazdaság területén. A mezőgazdaságban dolgozó fiatalok tízezreinek nem volt képesítése, pedig erre a korosztályra várt a nehezebb műszaki feladatok megoldása.

A társadalmi viszonyok fejlődése, az iskolai oktatás hatékonyságának növekedése, az anyagi létfeltételek, az ellátottság színvonalának emelkedése egyre jobb indulási alapot teremtett a tanulóifjúság számára.

Mivel az ifjúság erőteljes változásoknak kitett állapot és folyamat, ezért nem helyes szélsőséges jelen-

ségek alapján való megítélése, a külsőségeknek vagy a kis jelentőségű dolgoknak szerepükön felül való megítélése.

A társadalom felnőtt rétegéhez képest gyorsabban változó, mozgó, dinamikus, szüntelenül megújuló közeg. Helyzete sajátos, mert már nem gyerek és még nem felnőtt. Érthető, hogy azt az állapotot szeretné elérni, amely felé növekvőben van, szeretné, ha felnőttként kezelnék, meghallgatnák véleményét, ha életviteléhez több függetlenséget, önállóságot kapna.

A dolgozó ifjúsághoz képest a tanulóifjúságot a védettség, az eltartottság állapota jellemezte és jellemzi ma is. A védettség a mi társadalmi rendszerünk nagy vívmánya, azonban a 14-18 éves korosztály bizonyos mértékig terhesnek érzi ezt a védettséget és az ezzel járó kötelezettségeket, gyakran helytelen irányban igyekszik szabadulni tőle.

Minden középfokú iskolában találunk olyan tanulókat, akik csak annyit tanulnak, hogy meg ne bukjanak. A tanulók tekintélyes részének kevés az ambíciója, nincs kialakult életcélja. Megelégszenek a közepes vagy annál rosszabb érdemjeggyel, s az annak megfelelő munkavégzéssel. A pályaválasztásuk viszont ellentmond annak a tudásnak, amit ilyen munkával lehet szerezni. A fiatalok nagy többsége általában szülei igényeinek, vágyainak megfelelően választ pályát, nem pedig képességei s a társadalmi igények összehangolása alapján. A továbbtanulási harcnak megvannak az egészségtelen következményei, sokan az irreális követelmények miatt túlhajszolják magukat, a ku-

darok súlya alatt összeroppannak. Problémát jelentett a fiataloknak a szocializmusról tanultak és a valóság közötti ellentmondások, például közösségi elvek és lógás az üzemekben, egyéni érdekek előtérbe helyezése, internacionalista elvek és nacionalizmus a szocialista táboron belül. A szocialista hazafiságra nevelés nem kapott elég súlyt az iskolákban. A kapitalizmusról érkezett információk kritikátlanul és magyarázat nélkül vagy éppen hamis illetve erőtlen magyarázattal jutottak el az ifjúsághoz. Ez hamis illúziókat táplált és zavarta a haza szocialista tartalmához fűződő pozitív viszony megszilárdulását. Mindez megmutatta, hogy az ifjúság erkölcsi-politikai nevelésének egyik legfontosabb láncszeme a szocialista hazafiságra és internacionalizmusra való nevelés. Ennek a problémának a megoldása nélkül nem készülhet fel a fiatalság olyan felnőtt életre, amely a szocialista nemzetek közösségében valósíthatja meg társadalmi céljait.

A felsőoktatási intézmények hallgatóira kedvezően hatott az ország gazdasági fejlődése, társadalmunk nyugodt állapota. Az ifjúság előtt perspektívikus gondok nem álltak, mindenki több munkahely közül is válogathatott a diploma megszerzése után. Gondot inkább az jelentett, hogy sokszor nem azok kapták meg az állásokat, akik a legképzettebbek voltak, mert a bevezetett pályázati rendszer ellenére, összeköttetések révén továbbra is élt a protekcionizmus. Nem volt szerencsés a hallgatók származási számaránya sem, mert a mezőgazdasági dolgozók gyermekeinek száma az egyetemeken a hallgatók 10 %-át sem

érte el, s a fizikai származásúak számaránya a korábbi évekhez képest csökkent. Feltűnő, hogy a hallgatók zömét passzív magatartás, a mozgalmi-közösségi tevékenységtől való teljes visszahúzódás jellemezte. Sőt, a diákok egy részénél érzékelhető volt egy polgári liberalizáló, ellenzéki magatartás. A nemzetközi kommunista mozgalomban, s az ideológiai életben keletkezett ellentmondások hatására zavar, bizonytalanság volt tapasztalható néhány intézményben. A ködösítő, kispolgári eszmei, politikai, erkölcsi áramlatok közül legdivatosabbak a más szocialista alternatívák keresése, az eszmei és politikai pluralitás létjogosultságának bizonygatása, a generációs problémák eltűlése, a nemzeti érdekek és különbségek túlhangsúlyozása voltak. Ezek a kérdések az egyetemi, főiskolai hallgatók körében politikai kérdéssé váltak, éppen ezért szükségessé vált ezekben az egyre bonyolultabban ható kérdésekben az elvi tisztázás.

Felsőfokú tanulmányokat folytató fiatalok kollégiumi elhelyezése nem volt megoldott, az igényjogosult hallgatók 15 %-át nem tudták elhelyezni kollégiumokban. A meglévő kollégiumokra a túlzsúfoltság volt jellemző, egy-egy szobában - volt rá eset - nyolcan, tízen is laktak.

A nyugodt felkészülés csak az újonnan épült kollégiumokban volt biztosított. Az albérletbe kényszerült hallgatók sokszor irreális árakat fizettek. Sokszor merült fel kifogás a menzai étkezés minősége és mennyisége ellen.

A társadalmi tanulmányi ösztöndíj szerződések nem minden esetben az arra rászorulókat segítették. A társadalmi

ösztöndíjasoknak kevesebb mint fele volt csak fizikai dolgozók gyermeke, a szerződéskötéseknél gyakran a jobb összeköttetések domináltak. Az új pályázati rendszer - mely mindenképpen a jó munka elismerése lett volna - nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, mert a protekcióval, összeköttetésekkel rendelkező gyengébb felkészültségű hallgatókat előnyben részesítették a jobb felkészültségű, ám protekcióval nem rendelkező hallgatókkal szemben. Jelentős társadalmi problémává vált, hogy a fiatal értelmiségiek pályakezdése és családalapítási lehetőségei anyagilag egyre nehezebbé váltak. Az induló értelmiségiek rendkívül alacsony bérszintje, lassú előrehaladási lehetősége, elmaradása az azonos életkorú szakmunkásokétól, évek óta ismert probléma volt. Ehhez járultak még a hosszú évekre szinte megoldhatatlan lemondásokat követelő, egyre nehezebb lakásszerzési terhek. Nem véletlen, hogy elsősorban ebből a rétegből, s ezekből a korosztályokból a legalacsonyabb az utódok vállalásának száma, sőt a fiatal értelmiségiek életformájának egészében, kultúrálódásukban is hasonló veszélyes deformálódások kezdtek mutatkozni.

Ez a kérdés már átvezet egy más ifjúsági réteg problémakörébe, de e körülmény kétségtelenül egyre nyomasztóbban hatott a felsőfokú tanulmányokat folytató ifjúság hangulatára és társadalmi helyzet-megítéléseire.

IV. A 70-es évek magyar ifjúságpolitikájának főbb vonásai a párt és állami dokumentumok tükrében

Az MSZMP Központi Bizottsága átfogó, alapos vizsgálat után 1970. február 18-19-i ülésén napirendre tűzte a magyar ifjúság helyzetét, állást foglalt ifjúságpolitikai kérdésekben és fontos határozatot hozott.

Az a tény, hogy a párt Központi Bizottsága önálló napirendi pontként megtárgyalta az ifjúság helyzetével kapcsolatos kérdéseket, önmagában is kifejezte, hogy a párt a szocialista jövő szempontjából milyen nagy jelentőséget tulajdonít az ifjúságnak. A párt állásfoglalása segítette az egységesebb szemlélet kialakítását, az ifjúság eszmei, politikai, erkölcsi magatartásának megítélésétől az eredményesebb nevelés feltételeinek megteremtéséig magában foglalta a legfontosabb kérdéseket. Hosszú időre meghatározta az ifjúság szocialista nevelésének céljait, hangsúlyozva, hogy az ifjúság neveléséért felelős szervek és intézmények neveljék olyan felnőttekké a fiatalokat, akiknek szocialista céljaik vannak, akiknek világnézetét, erkölcsét a marxizmus-leninizmus ismerete határozza meg, akik hazafiak és internacionalisták, akik műveltek és képzettek; lelkesednek és harcolnak a haladást, a szocializmust szolgáló új tudományos, technikai és társadalmi feladatok megvalósításáért.

A párt állásfoglalása következetesen viszi végig azt a gondolatot, hogy az ifjúság nevelése össztársadalmi ügy, és ebben konkrét követelményeket kell támasztani

minden állami és társadalmi intézménnyel szemben. Az ifjúság nevelésében az arányosabb, jobb, korszerűbb munkamegosztásra hívta fel a figyelmet, és a lehetőségeknek, a népgazdaság teherbíróképességének, illetve a távlati terveknek megfelelően határozta meg a párt, az állami, a társadalmi és tömegszervezetek feladatait, a feltételek javítását.

Az állásfoglalás megerősítette a párt ifjúságpolitikájának eddigi, alapvető irányát, bírálata elsősorban a gyakorlatnak szólt, a végrehajtásban jelentkező következetlenségeknek, fogyatékoknak. Nem az alapelvek megváltoztatását, az alapidokumentumok kiigazítását irányozta elő, hanem az ifjúsági szövetség fő hivatásának megfelelő helyes arányok és sorrend kialakítását tette szükségessé. A napi követelményekből fakadó, bátrabb, kezdeményezőbb, színvonalasabb, hatékonyabb munkát irányzott elő.

A párt ifjúságpolitikájának célja az ifjúság szocialista nevelése. A Kiszponti Bizottság szükségesnek tartotta, hogy a társadalom intézményei és szervezetei nagyobb nevelő hatást gyakoroljanak az ifjúság életére az iskolában, a munkahelyen és a szabad időben egyaránt. A nevelésben eddig elért eredmények ellenér, egyre jobban kiütköztek azok a problémák és ellentmondások, amelyek zavarták a további előrehaladást, és sok jogos, néha túlzó kritikát váltottak ki, főleg a KISZ tevékenységével kapcsolatban. A KISZ nem vállalhatta a különböző korú, rétegű, érdeklődésű ifjúság igényeinek kielégíté-

sét, éppen ezért a határozat tartalmazza a párt-, állami és társadalmi szervek feladatait, ügyelve arra, hogy ezeknek a szervezeteknek az ifjúságpolitikai munkáját koordinálni kell.

A pártbizottságok és szervek kapták feladatul az ifjúság szocialista nevelése érdekében kifejtett társadalmi tevékenység irányítását, szervezését, koordinálását. A szervezés és irányítás mellett beszámoltatási joggal is felruházták a pártszerveket. Kiemelt feladatként kapták a KISZ pártirányításának erősítését. A párt-szervezetek és KISZ szervezetek egyoldalú kapcsolata helyett a kétoldalú kapcsolatot kell megvalósítani. Kétoldalú konzultációkkal ismertessék meg a tagsággal egymás célkitűzéseit, a párttagok jobban ismerjék a fiatalok problémáit, szociális és egyéb gondjait. A párttaggá nevelés terén is hatékonyabb munkát kell végezni, több konkrét, vonzó feladatot kell adni az ifjúságnak és az arra érdeemeseket bátrabban ajánlják a pártba. A jobb kapcsolat érdekében ifjúsági munkabizottságokat hozzanak létre. A Központi Bizottság mellett működő Ifjúsági Bizottság munkájának segítése érdekében a Társadalomtudományi Intézetben belül ifjúságkutató részleget kell létrehozni.

Az állami szervek kapták feladatul, hogy növeljék a kormány, a minisztériumok és a tanácsok szerepét az ifjúság szocialista nevelésének szervezésében. A Központi Bizottság felkérte a Minisztertanácsot, hogy hozzon létre ifjúságügyekkel foglalkozó szervet. A kormány, a

tanácsok és más költségvetési szervek hozzanak létre költségvetési rovatot, melyet az ifjúság művelődésének, táborozásának, kulturális feltételeinek javítására kell fordítani. Nagyobb százalékban kell bevonni a fiatalokat a tanácsi szervekbe, a község- és várospolitikai tervek kidolgozásába.

A társadalmi és tömegszervezetek kapták feladatul, hogy a fiatalokat nagyobb számban vonják be a szervezetek munkájába, tegyenek többet az ifjúság neveléséért. Különösen kiemelt feladatuk a KISZ-en kívüli fiatalok szocialista nevelésének elősegítése. A szakszervezetek is hozzanak létre ifjúsági munkabizottságot, vállaljanak nagyobb anyagi áldozatot az ifjúság szocialista nevelése érdekében. Meg kell vizsgálni annak a lehetőségét, hogy a főiskolai és egyetemi hallgatók is szakszervezeti tagok lehessenek. Kiemelt feladat az ifjúság lakóterületi foglalkoztatásának megszervezése. A művelődési házak programját az ifjúság igényeinek megfelelően szervezzék át.

A KISZ a párt ifjúsági szervezete, a magyar ifjúság egyetlen politikai tömegszervezete. Feladata, hogy hirdesse a párt politikáját, működjön közre a párt határozatainak végrehajtásában, képviselje a fiatalok érdekeit, törvényekben és rendeletekben biztosított jogait. Fejlődésének alapvető feltételeként azt jelölte meg a határozat, hogy erősödjék politikai-kommunista jellege. Működése mindenekelőtt abban álljon, hogy a fiatalokat bevonja a közéletbe, az aktív gazdasági, társadalmi-

politikai cselekvésbe és ennek révén juttassa el őket a marxizmus-leninizmus eszméinek megértéséhez, elfogadásához, az osztályöntudatot formáló erkölcsi, politikai tapasztalatokhoz. Mindez szükségessé teszi a KISZ tagsággal szemben támasztott magasabb követelményeket, ugyanakkor ezzel együtt bővíteni kell a tagok jogainak érvényesülési lehetőségeit, javítani a magasabb követelmények teljesítésének feltételeit. A KISZ tagok és -vezetők rendszeresen nyilvánítsanak véleményt egymás munkájáról, terveiről, elképzeléseiről és ez nyilvános legyen például az évenkénti tagkönyvcseré alkalmával.

A párt ifjúsáspolitikai határozata feladatául adta a KISZ-nek, hogy tegyen többet az ifjúság érdekeinek védelméért, jogos igényeinek kielégítéséért, vegye jobban figyelembe az ifjúság különféle korosztályainak és rétegeinek sajátos helyzetét, eltérő tapasztalatait és igényeit. Az irányító munka jobban igazodjon a társadalmi követelményekhez, az ifjúság igényeihez. A KISZ-t meg kell szabadítani azoktól a feladatoktól, melyek más vállalatok, intézmények feladataivá kell, hogy váljanak. Alapvetően javítani kell az ifjúsági szövetség működésének anyagi, technikai feltételeit.

Az állásfoglalásnak volt egy belső határozati része is, amely az illetékes párt-, állami és társadalmi szervezetek számára határozta meg azokat a feladatokat, amelyek további vizsgálatot igényeltek, s ebben később kellett döntést hozni, például:

A Politikai Bizottság elé kerültek a KISZ anyagi-

technikai feltételeinek javításával kapcsolatos kérdések.

A Minisztertanács feladata lett a fiatalok szociális, kulturális helyzetével, testedzésével kapcsolatos kérdések megvitatása, s ezek megoldásának, távlati tervének kidolgozása, a fizikai dolgozók gyermekeinek továbbtanulását elősegítő tervezet kidolgozása; ifjúsági ügyekkel foglalkozó állami szerv létrehozása és az Ifjúsági Törvény megalkotása.

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a SZOT és a Szövetkezetek Országos Tanácsa elé kerültek az ifjúság lakóterületen való foglalkoztatásával, a fiatalok képvisletével és érdekvédelmével kapcsolatos kérdések.

Az MSZMP Központi Bizottság 1970. februári ifjúságpolitikai állásfoglalásának alapelveit a párt 1970. november 23-28-ig tartó X. kongresszusa is magáévá tette. A Központi Bizottság beszámolójában Kádár János elvtárs, az MSZMP KB titkára a következőket mondotta: "A felnőtt nemzedék nagy társadalmi feladata az ifjúság nevelése, felkészítése az életre, a szocializmus, a kommunizmus építésére s mindazokra a feladatokra, amelyek az ország életében és a világ haladó erőinek küzdelmében reá várnak. A fiatalok nevelése a társadalom előrehaladásával nem automatikusan oldódik meg, hanem csakis azáltal, ha pártunk és kormányzatunk, iskoláink és társadalmi szerveink, s nem kevésbé a szülők ezen rendszeresen, kellő gonddal munkálkodnak." /23/

Az ifjúság nevelésében - hangsúlyozta a beszámoló - külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a KISZ

a párt utánpótlása, jórészt ott nevelődnek a párt jövőbeni tagjai. Ezen a kongresszuson a tagfelvétel alsó korhatárát 21 évről 18 évre szállították le, azaz a céllal, hogy a politikailag érett, teljes jogú fiatalok számára meglegyen a lehetőség a pártba való belépésre is.

Az ifjúságpolitikai határozatot a párttagság, a társadalom és benne az ifjúság is megértéssel, egyetértéssel fogadta. Végrehajtására a pártszervek és -szervezetek intézkedési terveket készítettek, amelyek a gyakorlati munka jó dokumentumainak bizonyultak. Több pártbizottság és pártalapszervezet azóta rendszeresen visszatér az intézkedési tervek végrehajtásának ellenőrzésére. Ennek eredményeképpen az ifjúságpolitika egyre inkább a pártmunka szerves és állandó elemévé válik.

Az országgyűlés 1971-ben törvényt alkotott az ifjúságról, amelynek végrehajtási utasításai 1972 végéig megjelentek. Az Ifjúsági Törvény 29. §-a szerint "E törvény alkalmazásában az ifjúságon a tanulóifjúságot, valamint azt a korosztályt kell érteni, amely a társadalom munkájába bekapcsolódik, és önálló életkörülményei kialakítását megkezdte." /24/ Eszerint az Ifjúsági Törvény az ifjúság fogalmát társadalompolitikai szempontból, a fiatalok élethelyzetére utalva definiálja és mellőzi a konkrét és merev korhatár megállapítását. A törvény az ifjúság életviszonyainak legfontosabb tényezőit szabályozza. Önálló fejezetben szabályozza az ifjúság nevelését, oktatását, részvételét a munkában, részvételét az állami, társadalmi életben. Rendelkezik az ifjúság szociális

helyzetéről, egészségének védelméről, művelődéséről, sportolásáról és az ifjúság társadalmi szervezeteiről.

Az Ifjúsági Törvény lényegében a párt ifjúságpolitikájának állami akarat formájában történő kifejeződése, az ifjúságpolitika megvalósításának fontos állami eszköze.

Jellemző vonása, hogy a jogok és köteleességek összhangja, dialektikus kölcsönkapcsolata maradéktalanul kifejeződik előírásaiban. Érvényesítésének legfontosabb garanciája az, hogy a törvényben szabályozott kérdések részei a párt ifjúságpolitikájának, ezért a végrehajtásban a párt- és az állami vezetésnek, az egész társadalomnak a fiatalokkal szembeni fokozott felelősségérzete, gondoskodása nyilvánul meg. Az Ifjúsági Törvény beépült az állami és gazdasági élet egészébe, és érvényesítésének eredményeként jól érzékelhetően változott az ifjúságról való társadalmi gondoskodás.

Az Ifjúsági Törvény végrehajtására a minisztériumok és az országos hatáskörű szervek rendeleteket, utasításokat adtak ki, melyekben a sajátos ágazati feladatokat szabályozták.

Altalános jellemzőként elmondhatjuk, hogy a végrehajtási jogszabályok mindegyikében előírták, hogy a fiatalok munkáját, szakmai, politikai, erkölcsi fejlődését, élet- és munkakörülményeinek alakítását rendszeresen segíteni kell. Az Ifjúsági Törvény végrehajtásával kapcsolatos feladatok összefogására, irányítására Ifjúsági Bizottságot kell létrehozni. Minden vállalat számára előírták, hogy a munkába lépő fiatalal meg kell ismertetni

a vállalat céljait, munkájának jelentőségét, a továbblépés lehetőségét, a vállalat szociális és kulturális létesítményeit.

Öt éven keresztül megkülönböztetett figyelmet kell szentelni a fiatal dolgozókra, szakmai fejlődésükre, előmenetelükre, anyagi megbecsülésükre.

A továbbtanulási szándékot támogatni kell, sőt, pályázatok kiírásával, szakmai versenyekkel, vetélkedőkkel is ösztönözni kell a szakmai fejlődést.

A kiemelkedő munkát végző fiatalokat erkölcsi és anyagi elismerésben kell részesíteni.

A katonai szolgálatot teljesítő fiatalokkal illetve a GYES-en lévő fiatalasszonyokkal kapcsolatot kell keresni, melynek célja a szakmai fejlődés szinten tartása.

Az ifjúság tájékoztatása, közéleti tevékenysége fokozása érdekében minden vállalatnál és oktatási intézménynél rendszeres időközönként Ifjúsági Parlamenteket kell tartani.

A családalapításhoz megfelelő anyagi segítséget kell nyújtani, vállalati kölcsön formájában, illetve a lakáselosztásnál a fiatalok az eddiginél nagyobb százlékban részesedjenek.

A fiatalok kulturális igényeinek kielégítésére ifjúsági klubokat kell kialakítani, melynek eszközökkel, anyagiakkal való segítése kötelező. Ehhez tartozik a bel- földi illetve külföldi társasutazások szervezésének szorgalmazása, illetve az üdülőjegyek elosztásánál az

eddiginél több fiatal jusson üdülési lehetőséghez.

Valamennyi jogszabály rögzíti a KISZ érdekképviselői és érdekvédelmi jogosítványaira vonatkozó jogszabályokat. Ezek szerint az intézményi ifjúságot érintő kérdésekben ki kell kérni a vállalat KISZ szervezetének véleményét. Ugyancsak a KISZ szervezet egyetértése szükséges a fiatalok előlépésre, fegyelmi felelősségrevonása esetében is. A káderutánpótlási terv elkészítésénél, a tanulmányi ösztöndíjak odaítélésénél is szükséges az ifjúsági szervezet egyetértése.

A miniszteri jogszabályok kötelező előírása alapján a vállalatok, intézmények, szövetkezetek a helyi KISZ szervezet és szakszervezet egyetértésével intézkedési terveket kötelesek készíteni. Ezeket az ifjúsági parlamentek elé terjesztik, amelyek egyetértésével az intézkedési tervek a két parlament közötti időszakra érvényesek, melynek végrehajtásáért a vállalatok, intézmények igazgatói a felelősek.

A megyei és fővárosi, a városi és a községi tanácsok általában öt évre szóló intézkedési tervekben rögzítik feladataikat, azonban két évenként kötelesek megvizsgálni az ifjúsági törvény végrehajtását szolgáló intézkedési tervek helyi érvényesülését.

Jelentősen javultak a fiatalok élet- és munkakörülményei. Több állami és munkahelyi intézkedés segíti a munkába álló, pályakezdő fiatalokat. A fiatal szakmunkások munkabére 4-5 év múlva megfelel az átlagos munkáskezeseknek. Nagy összegeket fordít az állam a családalapító

fiatalok - különösen a munkásfiatalok - lakásépítésének és lakásvásárlásának támogatására, amit az üzemek, vállalatok, szövetkezetek további eszközökkel egészítenek ki. A tanácsi rendelkezésű bér- és szövetkezeti lakásokból egyre nagyobb számban részesülnek fiatalok. Mindezek ellenére a családalapító fiatalok számára ma is legnagyobb gond a lakás.

A Kiszponti Bizottság oktatáspolitikai határozatának eredményeként fokozatosan javulnak az iskolai tanulás és továbbtanulás feltételei. Széleskörű társadalmi akciók bontakoztak ki bölcsődék, óvodák, iskolai tantermek építésére. A képzés tartalmi korszerűsítése érdekében azóta minden iskolatípusban jelentős reformokat vezettek be. Kiemelt feladatként fejlesztettük a szakmunkásképzést, lehetővé téve azt, hogy a továbbtanulni szándékozó fiatalok eljussanak az érettségi vizsgáig, s egyetemi tanulmányokat folytassanak. Széleskörű társadalmi mozgalom bontakozott ki a fizikai dolgozók gyermekeinek segítésére, tanulási feltételeinek javítására, egyetemi, főiskolai felvételük előkészítésére.

Erősödött a gimnáziumok felkészítő hatása, azonban a felvételt nem nyert illetve továbbtanulni nem szándékozók gyakorlati életre való felkészítése nem volt megoldott. Ezt a célt is szolgálta a fakultáció bevezetése, melynek gyakorlati óráin a tanulók olyan ismereteket szerezhetnek, melyek megkönnyítik az átállás nehézségeit.

Az oktatás-nevelés tartalmi fejlesztése során abból indultunk ki, hogy az iskola nem taníthat meg min-

dent, amire az életben szükség van. Ezért az iskolák arra törekszenek, hogy az alapvető ismereteket elsajátíttassák, s a tanulók gondolkodását fejlesztve, a továbbtanulás igényét, a folyamatos önművelést alakítsák ki.

A technikusképzés tanfolyam formájában való megoldása nem volt szerencsés elképzelés. Ma már látjuk, hogy az üzemekből nagyon is hiányoznak azok a szakmai vezetők, akik a technikumokban ismerkedtek meg szakmájuk fortélyaival. Ennek a megszüntetésére, más módon ugyan, de határozat született.

Az oktatáspolitikai határozat jelentős eredménye, hogy az egyes intézmények az oktatás mellett egyre nagyobb figyelmet fordítanak a nevelésre is. Előtérbe került a "nevelő iskola" jelleg, mely a társadalom új igényeinek megfelelő embertípus kialakítását tekinti elsőrendű feladatának.

Az ifjúság érdekképviseleti és érdekvédelmi rendszere már 1971-ben beépült az ifjúsági törvény rendelkezéseibe, melynek 27. §-a rögzíti, hogy a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség, mint az ifjúság egységes politikai-társadalmi szervezete, jogosult képviselni az ifjúságot az állami szervek előtt, továbbá jogosult az ifjúság érdekeit és törvényes jogait védeni, az ezeket sértő intézkedések ellen fellépni.

A KISZ érdekképviseleti és érdekvédelmi tevékenysége a fiatalok közéleti tevékenységének fontos eleme. Segítették és ösztönözték a fiatalokat a demokratikus fórumok, a jogszabályi lehetőségek felelős kihasználására.

A KISZ érdekképviselési és érdekvédelmi jogosítványainak három főbb formája alakult ki.

Véleményezési jog: ez a jog azt jelenti, hogy a fiatalok helyzetét lényegesen befolyásoló vagy az egész kollektívát érintő kérdésekben az állami vezetésnek a döntés meghozatala előtt ki kell kérnie a KISZ véleményét. A KISZ véleményétől eltérő döntés is születhet, azonban ezt részletesen meg kell indokolni. A véleményezési jog kiterjed például az ifjúság helyzetének átfogó értékelésére, az ifjúsági parlament beszámolójának elkészítésére, ifjúsági bizottságok és felelősök megbízására stb.

Egyetértési jog: ez a jog azt jelenti, hogy a KISZ egyetértése nélkül nem lehet a döntést meghozni. Ez egyben azt is jelenti, hogy a KISZ az állami vezetéssel együtt hozza meg a döntést, így a felelőssége rendkívül nagy. Az egyetértési jog körébe ezért a fiatalok helyzetét alapvetően befolyásoló kérdések tartoznak, például a lakásépítési támogatásban részesülő dolgozó kijelölése, szakmunkások kiválasztása felsőfokú tanulmányok végzésére, ifjúsági alapokból nyújtott kedvezmények elosztása, rendkívüli ifjúsági parlamentek összehívása, ifjúsági klubok létrehozása, diákkörök számának, jellegének meghatározása, házirend kialakítása, tanulmányi ösztöndíj és szociális támogatás odaítélése, mértékének meghatározása stb.

Döntési jog: a jogszabály néhány esetben meghatároz olyan kérdéseket is, amelyekben a jogkört a KISZ

szervezet önállóan gyakorolja. Itt természetesen nem a KISZ belső, mozgalmi jellegű döntéseiről van szó, hanem olyanokról, amelyek eredetileg, jellegüknél fogva az állami vezetés hatáskörébe tartoztak. A munkahelyi KISZ szervezetek jelenleg nem rendelkeznek ilyen jogosítvánnyal, az oktatási intézményekben azonban több ilyen is van, például a tanévenként engedélyezhető két tanítás nélküli munkanap egyikének kiválasztása, programjának összeállítás, iskolarádió és -újság diák vezetőbizottságának megbízása, kollégiumi önkormányzat irányítása stb.

Az 1970. februári párthatározat javasolta a Minisztertanácsnak, hogy hozza létre "... a Minisztertanács ifjúsági ügyekkel foglalkozó szervét, amelynek feladata, hogy az állami élet területén ellenőrizze és koordinálja az ifjúsággal kapcsolatos munkát." /25/ Ennek tett eleget a Minisztertanács, amikor 1974-ben életre hívta az Allami Ifjúsági Bizottságot.

Az AIB hatásköréből adódóan kezdenéyezi, illetve megteszi a szükséges intézkedéseket az ifjúság munka-, tanulási és életkörülményeinek, a fiatalok szociális ellátásának javítása érdekében, közreműködik a szabad idő hasznos és tartalmas eltöltése szervezeti és tárgyi feltételeinek biztosításában. Fontos feladata összehangolni és ellenőrizni az állami szervek ifjúsáspolitikai tevékenységét. Ennek keretében ellátja a minisztériumok és országos hatáskörű szervek ifjúsági bizottságainak, valamint a megyei tanácsok ifjúsági titkárainak elvi irányítását. Ide tartozik az is, hogy az Allami Ifjúsági

Bizottság csakúgy, mint a KISZ KB, előzetesen véleményt nyilvánít a minisztériumok valamennyi, ifjúságot érintő jogszabályáról, fontosabb intézkedéseiről. Rendelkezései valamennyi érintett szervre kötelező érvényűek.

Az AIB feladatai eredményes ellátásának érdekében gazdálkodik a Központi Ifjúsági Alappal, amelyből különféle ifjúságpolitikai feladatokat finanszíroz, illetve támogatja egyes ifjúsági célú beruházások megvalósítását. Az alapból néhány kiemelt ifjúságpolitikai feladat - a fizikai dolgozók gyermekeinek ösztöndíja, előkészítő tanfolyamok, helyi kezdeményezések támogatása, az ifjúsági klubok felszereléséhez nyújtandó eszközök, turisztikai és kulturális kedvezmények stb. - pénzügyi támogatását, meghatározott feltételek mellett, az illetékes megyei tanács útján lehet kérni az alapból.

A Központi alaphoz hasonlóan a megyei és a helyi tanácsoknál ifjúságpolitikai célú pénzeszközöket képeznek. A tanácsi alapok költségvetési előirányzatainak megállapításánál, a felhasználási lehetőségek meghatározásánál az illetékes KISZ bizottságot egyetértési jog illeti meg, vagyis hozzájárulása nélkül a pénzügyek odaítéléséről nem lehet dönteni.

Számos vállalat, intézmény, szövetkezet létesített úgynevezett vállalati ifjúsági alapot. Ezek felhasználhatók a mozgalmi munkához kapcsolódó rendezvények költségeinek fedezésére, fiatalok pályázatának díjazására, üdülésre, utazásra, kulturális kiadások finanszírozására. Nem használhatók fel azonban jutalmazásra,

segélyezésre, bérkorrekcióra, lakásépítési kölcsönre, kitüntetési jutalomra, munkaverseny díjazására.

A vállalati ifjúságpolitikai célú pénzeszközök felhasználásának főbb területeivel kapcsolatban ki kell kérni az ifjúsági parlament állásfoglalását, a pénzeszközök éves felhasználási tervéhez pedig az illetékes KISZ szervezet egyetértését.

1974-től kerülnek megrendezésre az ifjúsági parlamentek, melyek az állami ifjúságpolitikai intézményrendszerhez tartoznak, annak szerves részét képezik. A parlamentek mindig kiemelkedő társadalompolitikai események voltak, a fiatalok felismerték jelentőségüket, és magukénak érezték ezeket a tanácskozásokat. A tanácskozások megmozgatták az ifjúság tömegeit, hiszen például 1978-ban közel másfél millió fiatal vett részt. Jelentősek ezek a parlamentek abból a szempontból is, hogy nagyszámú KISZ-en kívüli fiatalt is bevonnak a politizálásba, a közélet ügyeinek intézésébe. Az eddigi tanácskozások legfontosabb jellemzője volt, hogy a viták középpontjában lényeges, közérdekű kérdések, a kollektíva egészét érintő problémák álltak. A felszólalók többsége felkészülten, a közösség érdekeiért emelt szót, tett javaslatot. A fiatalok döntő többsége a jogok és kötelességek összhangját kívánta érvényesíteni, ennek ellenére előfordult túlzó vagy türelmetlen megnyilatkozás. Sokszor tettek a fiatalok vállalásokat a gazdasági terv teljesítése érdekében vagy társadalmi munka-felajánlásokat munkahelyi-lakóhelyi létesítmények megépítésére.

A tanácskozásokon elhangzott hozzászólásokból megállapíthatjuk, hogy a fiatalokat legjobban érintő ifjúságpolitikai kérdések - a pályakezdők beilleszkedésének segítése, a fiatalok képzésének és továbbképzésének helye, a családalapító fiatalok támogatása és egyéb szociálpolitikai kérdések mellett kiemelkedő hangsúlyt kaptak a termeléssel, a munkakörülményekkel kapcsolatos kérdések, javaslatok, olykor bírálatok.

Az eddigi tapasztalataink szerint az állami szervek, a gazdasági vezetők kiemelt figyelmet fordítanak a parlamenteken felvetett hasznos javaslatok megvizsgálására, és lehetőség szerinti megvalósítására. Az elhangzott helyes és reális kezdeményezések közül sok javaslat a gyakorlatban is megvalósult, közöttük számos ifjúságot érintő országos szintű intézkedés történt.

Az ifjúsági létesítményeknek kiemelkedő szerepük van a fiatalok művelődésében, üdülésében, kulturált szórakozásuk biztosításában. Az ifjúsági létesítmények olyan állami intézmények, amelyek a művelődési intézményhálózat sajátos részeként segítik a fiatalok kommunista nevelését, szocialista közösségi magatartásuk kialakítását. Bővült az ifjúsági klubok hálózata, számos helyen ifjúsági park áll a pihenni vágyó fiatalok rendelkezésére. A fiatalok művelődésében, szabad idejük hasznos eltöltésében feladatuk van a színházaknak, moziknak, a múzeumoknak és a kiállítási intézményeknek is.

A szabadidőtöltés, a művelődés, a sport, a testmozgás és a szórakozás összetartozó fogalmak. A fiatalok

életmódjában, a szórakozásnak, különösen a hasonló korúak kötetlen együttlétének jelentős szerepe van. Elsősorban a tinédzserek életében játszik nagy szerepet a szórakozás, a munkába állás és a családalapítás után elveszíti ezt a központi szerepét. A fiatalok egy része elodázza ezt az életmódváltást, és életvitelében megőrzi a szórakozás központi szerepét. Ezek a fiatalok többnyire csak a divatos szórakozási formákban, szórakoztató műfajokban találják meg érzéseik, vágyaik kifejezését és igazolását.

Az ifjúsági szórakozás területén a legtöbb gond a hagyományos formák mellett előtérbe kerülő, tömeges vonzást gyakorló, divatszerűen terjedő szórakozási szokásokkal; könnyűzenei koncertlátogatással, a diszkóval kapcsolatosan jelentkezik. A szórakoztatás természete, a divatos műfajok előtérbe kerülése, bizonyos spontaneitása természetesen nem viseli el a túlszabályozottságot, de igényli az irányítás orientáló, kibontakoztató, támogató és bizonyos esetekben beavatkozó szerepét. A hazai ifjúsági szórakozásban ennek ellenére elsősorban a spontán mechanizmusok érvényesülnek. A divatos szórakozási szokások magukban hordozhatják a negatív hatások lehetőségét is, mert befolyásolásukra, támogatásukra kevés eszközzel rendelkezünk, új szórakoztató divatok megteremtését elhanyagoltuk. Ugyanakkor az ellenséges propaganda és tömegkommunikációs eszközök terjesztik, és céljaiknak megfelelően tudatosan felhasználják az új nyugati szórakozási divatokat.

A testnevelés, a sport és a turizmus csak az

iskoláskorúak körében épül be szervezesebben a szabadidő-töltés formáiba, az idősebbek esetében ez a forma jelentősen háttérbe szorul, sőt, a fiatalasszonyok körében szinte megszűnik.

A hozott intézkedések eredményeként kedvező változást tapasztalhattunk az ifjúság testnevelésében és tömegsportjában. Mindenekelőtt a tömegsport feltételeinek megteremtése, azaz a szükséges létesítmények építése terén javult a helyzet. Az Edzett Ifjúságért tömegsportmozgalom keretében országossá vált a sportpályaépítés, melynek során több mint 4000 lakóterületi kispálya épült meg. Számos iskola kapott modern tornatermet illetve több kultúrotthont alakítottak át oly módon, hogy testnevelési órák tartására is alkalmassá váltak.

A városokban, a falvakban tanácsi erőből, valamint a lakosság társadalmi összefogásából, társadalmi munkában, sok új játszótér került átadásra. Ezek felszereltsége javult ugyan, de a rendszeres karbantartás, fenntartás problémát jelent.

Az ifjúsági turizmust az különbözteti meg leginkább a felnőttek turizmusától, hogy itt az alapvető szempont a nevelés hatékonyságát szolgáló tömegesség érdekében, a kedvezményezési jelleg erősítése. Ezért az ifjúsági turizmust inkább politikai és szociális, mint piaci elvekre kell építenünk, bár itt sem hagyhatjuk figyelmen kívül a gazdasági tényezőket sem.

A jelentős fejlődés ellenére azonban a fiataloknak csak kisebb hányada vesz részt a turizmusban. Ez

alól kivétel az iskolai tanulmányi kirándulás.

Az ifjúsági turizmus intézményhálózata és egyéb tárgyi feltételei kismértékben bővültek. Megkezdődött a Velencei Ifjúsági Uduló- és Kiránduló Központ építése, fejlődött az Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda bázishálózata, a nevelési-oktatási intézmények szálláshelyeit szünidőben az ifjúsági turizmus céljaira használják fel. Mindezek ellenére továbbra is a létesítmények hiánya a jellemző, és a meglévő létesítmények kihasználtsága sem megfelelő.

A középfokú oktatási intézményekben működő országjáró diákkörök tevékenysége a kezdeti lendület után visszaesett, a tantestületek többsége részéről nem kap megfelelő támogatást. Az iskolai tanulmányi kirándulások szervezéséhez, lebonyolításához az iskolák nem kapnak megfelelő intézményi segítséget. Ezeknek a költségei évről-évre magasabbak lesznek, melyek terhelik a szülőket, másrészt a pedagógusok részéről bizonyos ellenérdeklenség jelentkezik.

A fiatalokról való fokozott társadalmi gondoskodás ellenére további erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy könnyítsünk a fiatalok tanulási, továbbtanulási, elhelyezkedési és családalapítási gondjain.

A határozat végrehajtásának egyik legjelentősebb eredménye az a kedvező szemléletbeni változás, ami az ifjúság megítélésében végbement. Háttérbe szorult az a korábban jelentkező irányzat, amely a fiatalokról elsősorban az öltözködés, a hajviselet, a táncstílus és a

zenci igény alapján mondott, főként elítélő véleményt. Jóval ritkább jelenség ma már az is, hogy kirívóan negatív egyedi esetekből általánosítanak az ifjúság egészére.

Előtérbe került a közvéleményben a realisabb értékítélet, amelynek alapja a fiatalok politikai magatartása, helytállása a tanulásban, a munkában. A fiatalok is sokat tettek ennek érdekében, hogy a közvélemény róluk alkotott értékítélete pozitívabb legyen. Javult a dolgozó fiatalok hozzáállása a munkához, szívesen alkalmaznak új technikát és termelési eljárásokat, korszerűbb termelési rendszereket. Azokban az üzemekben érzik jobban magukat, ahol értelmes munkaszervezéssel találkoznak, ahol látják a termelés távlatait, ahol igénylik szakismerteiket, lelkesedésüket, ahol próbára tehetik képességeiket, erejüket és hasznosnak érzik magukat.

Tömegesen vesznek részt a munkaversenyekben, a brigádmozgalomban, társadalmi munkaakciókban, építőtáborokban. A kiváló ifjúmunkás, szakmunkás, a szakma ifjú mestere mozgalomban évente több tízezer fiatal versenyez. Igen kedvelt a kommunista műszak, mint társadalmi munkaakció forma.

Az egyedi nagyberuházások és kormányprogramok megvalósítását eredményesen szolgálták az ifjúsági szövetség védnökségvállalásai és a KISZ-építkezések.

Az ifjúsági szövetség központi védnökségével valósult meg a Duna menti Hőerőmű, a Dunai Kőolajipari Vállalat II. üteme, a Szegedi Kőolaj- és Földgázipari Létesítmények, a Tiszai Hőerőmű és a Tiszai Kőolajipari Vállalat.

A húsprogram védnökség keretében több élelmiszer-
ipari nagyüzem - köztük a Szegedi Szalámigyár, Gyulai
Húskombinát - felépítésében működtek közre.

A II. Tiszai Vízlépcső és Öntözőrendszerei felett
vállalt KISZ-védnökség nagyban hozzájárult a beruházás
fő műveinek határidőre történő átadásához. Több ezer
hektár öntözési technikáját és technológiáját alakított-
ták ki a helyi körülményeknek megfelelő módon.

A Szövetség gázvezeték építésén közel ötezer fia-
tal dolgozott hosszabb-rövidebb ideig.

Az Uszty-ilimszki Faipari Kombinát és a város épí-
tésében eredményes munkát végzett a Kun Béla Ifjúsági
Építőbrigád.

A KISZ-radarakció az ipari és mezőgazdasági nagy-
üzemek egy részében terjedt el, és jól szolgált az
anyag- és energiatakarékosságot, a nagy értékű termelő-
berendezések kihasználását, a munkaidő-veszteségek csök-
kentését, a munkakörülmények javítását és a balesetvé-
delmet.

Az Alkotó Ifjúság pályázaton résztvevő fiatalok
munkájának eredményeképpen mintegy évi 300 millió forint
hasznot hoztak a népgazdaságnak.

Az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásának gya-
korlatában a párt politikai munkája arra irányult, hogy
megértesse: az ifjúság szocialista szellemű nevelése az
egész társadalom ügye és állandó feladata.

A politikai nevelő munkát a pártalapszervezeteknek
kell irányítaniuk minden szinten. Az ő feladatuk, hogy

megfogalmazzák a területükön működő állami, gazdasági, társadalmi és tömegszervezetek konkrét feladatait, koordinálják, segítsék és folyamatosan ellenőrizzék munkájukat.

Az ifjúság nevelésének tartalmi, politikai követelményeit az ifjúságpolitikai határozat, de több más párt-dokumentum is megfogalmazza. Ezek olyan követelmények, amelyek mindenkor és mindenütt érvényesek, a munka lényegét, célját képezik.

Olyan - világméretileg képzett- művelt ifjúságot kell nevelnünk, amely vállalja és vallja a szocialista eszméket, politikai törekvéseinket. Fiataljainkat igaz hazafivá és internacionalistává kell formálnunk, kibontakoztatva bennük a szocializmus teljes felépítéséért és világméretű győzelméért érzett felelősséget. A munka szeretetét erősítve és fejlesztve, fiataljainkat olyan közösségi emberekké kell formálnunk, akik nem tűrik meg a lógást, a fegyelmezetlenséget, a közömbösséget, akik nemcsak igénylik a társadalmi feladatok és gondok megoldását, hanem minden képességükkel igyekeznek e munkában segíteni.

Fel kell készítenünk az ifjúságot a szocialista közösség védelmére. Olyan fiatalokat kell nevelnünk, akik tisztelik embertársaikat, szüleiket, az idősebbeket, akik a szocialista erkölcs talaján állva életük értelmének azt tartják, hogy maradandót alkossanak.

Fokoznunk kell a fiatalokban a személyes felelősséget saját fejlődésükért, olyan közösségek létrehozá-

sáért, amelyekben szocialista ifjúság formálódik ki.

Ezeknek a követelményeknek az érvényesítését és valóraváltását segítették elő azok az intézkedések, amelyek a határozat megjelenése óta a tájékoztatásban, az agitációban és a propagandában, valamint a pártmunka más területein megvalósultak.

A párt ifjúságpolitikai propagandamunkája célirányosabbá és hatékonyabbá vált. Már a határozatot követő pártoktatási évben az oktatási év tananyagai egy-egy önálló téma keretében foglalkoztak az ifjúságpolitikai határozattal és végrehajtásának feladataival. Ezenkívül a Központi Bizottság Agitációs és Propaganda Osztálya "Az ifjúság társadalmi és politikai helyzete" címmel önálló tananyagot jelentetett meg, amit több mint százezer párttag illetve párton kívüli hallgató dolgozott fel.

A határozat megjelenését követő offenzív propagandamunka eredményesnek bizonyult, ugyanakkor az is igaz, hogy az ezt követő oktatási évek tematikájában már korántsem kapott olyan helyet az ifjúságpolitika, mint ami szükséges lett volna. Ennek következtében kicsit a feledés homályába került az ifjúságpolitikai határozat, sőt a párttagság egy része nem is ismerkedett meg részleteiben e fontos dokumentummal.

A pártszervezetek propagandamunkája egy másik irányban, a KISZ propagandatevékenységének segítségével is előrehaladt. A pártszervezetek egyre több és rendszeresebb segítséget nyújtanak a KISZ politikai oktatásához, több feladatot vállalnak a KISZ-propagandisták

képzésében és továbbképzésében. A KISZ politikai nevelő munkájának hatékonyságát segítik azzal is, hogy évenként több tízezer KISZ-aktivistát vonnak be a pártoktatás különböző formáiba, sőt helyenként sajátos tematikával külön ifjúságpolitikai köröket szerveznek KIS-vezetők számára. Sajnos ezek az akciók is esetlegesek, kampányszerűek, nem vált az ifjúságpolitika a propaganda és az agitáció szerves, állandó, folyamatos elemévé.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség eszmei, politikai nevelőtevékenysége javult, eszköztára gazdagodott, módszerei sokoldalúbbá váltak. Politikai agitációjának fejlődése jelzi, hogy évente több mint száz politikai kiadvány jelenik meg, mintegy 2 millió példányban, amely eljut a KISZ alapszervezetekhez, aktivistákhoz, fiatalokhoz.

Jelentős politikai mozgósító erőről tanúskodnak azok a különböző akciók, évfordulók, rendezvények, amelyekben a fiatalok százezrei vesznek részt.

A határozat megjelenése óta megnőtt az ifjúsági lapok oldalterjedelme, változott a formája, korszerűbb lett a nyomdai kivitel, különböző mellékletek jelentek meg. Voltak olyan ifjúsági lapok is - elsősorban az "Ifjúsági Magazin", a "Világ Ifjúsága" -, melyek tartalmi színvonala nem fejlődött kellően. Tartalmukban gyakran a politikai témától eltávolodó, álobjektív szemléletű cikk, valamint olyan írás jelent meg, amely az ifjúság egyes rétegeinek szélsőséges ízlés- és tudatvilágához igazodott.

A sajtó, a rádiók, a televízió ifjúsággal kapcsolatos politikai nevelő munkája bővült, célirányosabb lett, témaválasztásában differenciáltabbá vált. A tömegtájékoztatás egészén belül ifjúságpolitikai szempontból a rádiónál kiemelkedően pozitív a változás.

Jelentősen fejlődött a tájékoztatási szervek munkája az ifjúságot reálisabban szemlélő és megítélő közvélemény kialakításában, az egész társadalom ifjúságnevelő felelősségének felkeltésében, a párt, a munkáshatalom és az ifjúság elválaszthatatlan kapcsolatának ábrázolásában. Nagyobb figyelmet kap a fiatal állampolgárok társadalmi helye, közéleti szerepe, felelőssége.

Szocialista fejlődésünk hatására a párt- és a KISZ szervezetek, s a társadalom más szervezetei, intézményei tudatos nevelő tevékenysége nyomán bár lassú, de pozitív fejlődés tapasztalható az ifjúság eszmei, politikai nevelésében. Bővült az ifjúság politikai ismeretanyaga, erősödött tudatos elkötelezettsége a szocialista társadalom iránt.

A fiatalok között nőtt a hozzáértés és ólénkebb az érdeklődés a nemzetközi kérdések iránt. Érezhetően erősödött a körükben az internacionalista gondolkodás, ami elsősorban a párt külpolitikájának jobb megértésében és a KISZ jól sikerült politikai akcióiban - "Vádoljuk az imperializmust!", "Veled vagyunk, Vietnam!", "Szabadságot Angela Davisnek!" stb. - jelentkezett.

A politikai nevelésben elért eredmények is hozzájárultak ahhoz, hogy erősödött az ifjúságban a párthoz

való kötődés. Kedvezően változik az új párttagok között a fiatalok aránya, nagy részük a KISZ-taggyűlés ajánlására került a párt tagjai közé. A fiatal párttagok a KISZ jobb és hatékonyabb pártirányításának igen jelentős bázisát képezik.

A fiatalok nagyobb arányban és felelősséggel vesznek részt a közéleti tevékenységben, a tanácsok, a tömegszervezetek, mozgalmak választott testületeiben. A szak-szervezetekben, a népfrontmozgalomban, a békemozgalomban ugrásszerűen megnőtt a fiatal aktivisták száma.

A politikai nevelő munka hatása sajátosan jelentkezik az egyes ifjúsági rétegek körében.

A munkásifjúság politikai fejlődését elsősorban a munkáosztály helyzete, tevékenysége határozza meg. A politikai életben, a politikai oktatásban, a vitakörökben egyre erőteljesebben szerepelnek. A munkásifjúság társadalmi aktivitása különösen azokban az üzemekben bontakozik ki, ahol jelentős a műszaki fejlődés, korszerűsödik a munka szervezete, rendezette a termelés és a gazdálkodás távlatai. Növekedett közöttük a szakmunkások és az érettségizett szakmunkások aránya, csökkent a segédmunkások száma. Probléma, hogy a munkásfiatalok körében nem erősödött kellően az osztályhoz tartozás érzése, az üzemhez, a kollektívához való kötődés, a szakma szeretete, a munkáshagyományok tisztelete. A mezőgazdaságban, az élelmiszeriparban dolgozó, a falvakban élő fiatal politikai magatartásában, érdeklődésében is fejlődés tapasztalható. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek korszerű

nagyüzemekké válásával emelkedett az ott dolgozó fiatalok száma és fokozódott a szerepe. A termelőszövetkezetben dolgozó fiatalok politikai aktivitásának fejlődésére jellemző, hogy több tízezerrel nőtt közöttük a KISZ tagok száma. Igen aktívan kapcsolódnak be a szövetkezeti közösségek közügyeinek intézésébe, bátran nyilvánítják véleményüket a közgyűléseken.

Az állami oktatással foglalkozó központi bizottsági határozat az iskolai nevelés hatékonyságáról szólva a gondokat és a követelményeket egyszerre fogalmazza meg. Kifejti, hogy tanulóifjúságunkban sokszor még az iskolai évek eltelte után sem alakul ki a korszerű világkép és gondolkodás. A határozat nyomán javult a középfokú intézményekben és az egyetemeken az ifjúság politikai aktivitása, bővült közéleti tevékenysége. Jelentősen fejlődött a KISZ tanulmányi és szociális érdekvédelmi munkája, eredményesen hozzájárult a lakosság körében végzett köznevelődéshez és a fizikai dolgozók gyermekei egyetemi felvételének előkészítéséhez. Több egyetem - a budapesti Műszaki Egyetem, szegedi József Attila Tudományegyetem stb. - KISZ szervezete részéről példamutató törekvések tapasztalhatók a társadalommal való szorosabb kapcsolatteremtésben.

A jó irányú fejlődés ellenére nem kevés azoknak a fiataloknak a száma, akiknek körében - részben az ideológiai fellazítás hatására is - terjed az eszmenélküliség, a közélet, a politika iránti közömbösség, és a tanulásban megmutatkozó igénytelenség, akik csak annyit

teljesítenek, amennyit minimálisan megkövetelnek tőlük.

Az ifjúság nevelésében fontos szerepet tölt be a katonai szolgálat. A néphadseregben folyó nevelő munka feltételei is javultak. A bevonult fiatalok politikai érdeklődése jobb, általános és szakmai műveltsége magasabb, mint évekkel ezelőtt volt. Javult a kiképzési fegyelen, színvonalasabbá vált a katonai ismeretek elsajátítását segítő versenymozgalom. Ugyanakkor még mindig gond, hogy a fiatalok közül sokan a katonai szolgálatot - mint törvényes kötelezettséget - tudomásul veszik, de nem értik kellően a szocialista haza védelmének lényegét. Sajnálatos, hogy a szülők körében is tért hódít az a törekvés, amellyel egészséges gyermekeiket a katonai szolgálattól akarják megmenteni.

Politikai nevelő munkánk hatékonyságának értékelése során találkozunk néhány olyan jelenséggel, amely nagyobb figyelmet érdemel.

A hazafiság, az internacionalizmus, a forradalmiság értelmezésében az ifjúság egy részében bizonytalanság mutatkozik. Tudatában sokszor keverednek a tanult és a gyakorlatban helyenként észlelt hibás nézetek, ami egyeseknél politikai közömbösséghez, másoknál álforradalmisághoz, demagógiához vezet. A szocialista hazafiság érzése a szükségesnél kevésbé hatja át az ifjúság egy részét. Nem elég tartalmas a szülőföld szeretete és nem kapcsolódik össze kellően szocialista építőmunkánk eredményeinek tiszteletével, becsülésével, vállalásával és védelmével.

A proletár internacionalizmus, a Szovjetunió és a szocialista országok népei iránti barátság és megbecsülés nem erősödött kellően. A fiatalok jelentős rétegei a nemzetközi enyhülés folyamataiból - esetenként tömegkommunikációnk hibájából is - téves következtetéseket vonnak le a kapitalizmus természetéről és egyes imperialista hatalmak politikai magatartásáról. Erősödött körökben az ideológiai kompromisszumok elfogadásának veszélye.

Fiataljaink gazdasági építőmunkánkról, a termelésről és a fogyasztásról kevés ismeretanyaggal rendelkeznek. Erősen zavarják őket azok a konfliktusok is, amelyeket politikánk és a helyenként attól eltérő társadalmi gyakorlat között tapasztalnak. Esetenként azt is látják, hogy egyes gazdasági vezetők, csoportok a népgazdasági érdekekkel ellentétes, de legalábbis azt nem segítő intézkedéseket, döntéseket hoznak. Felháborítja őket a nagystílúság, az úrhatnamság, a közösség vagyonának pazarlása, máskor pedig a tehetetlenség, a gazdasági konzervativizmus stb.

Az ifjúság minden rétegére jellemző, hogy társadalmi és politikai elkötelezettsége nem minden esetben párosul kiállással, politikánk védelmével. Legtöbbjük önmagában elítéli politikánk jogtalan bírálatát, de nyilvánosan nem utasítja vissza.

A 70-es évek második felében az ifjúságpolitika megvalósításában megtorpanás állt be, a kezdeti lendület lelassult. Az 1974/75-ös gazdasági válság nem kerülte el hazánkat sem, így a meglévő gazdasági nehézségek

akadályozták a hatékonyabb kibontakozást. A gazdasági feszültségek hatása egyre érzékenyebben érintette az ifjúság azon rétegét, mely önálló családalapításra vállalkozott. Megnövekedtek az önálló életkezdéssel járó gondok, melyek általában a saját otthon megteremtéséből fakadtak. Az építőanyagipari árak emelkedése a magánérés építkezést, de ugyanakkor az állam által épített lakáshoz jutás lehetőségét is megnehezítette, olyannyira, hogy sok fiatal esetében az önálló lakáshoz jutás reménytelennek tűnik. Az önálló életkezdés feltételeinek megteremtése sokkal inkább attól függ, hogy a szülők mennyire tudják segíteni a fiatalokat, nem pedig attól, hogy a fiatalok hogyan végzik munkájukat.

A felgyorsult élet, a mindent megszerezni törekvés deformálta sok család helyzetét is. Az egzisztencia biztosítása, nagyon sok család esetében a túlbiztosítása oda vezetett, hogy a szülők egész nap távol vannak gyermekeiktől, másod-, harmadállások után loholnak, s közben elfeledkeznek alapvető gyermeknevelő feladatukról.

A gyermekkel való foglalkozás hiányát ajándékokkal, pénzzel igyekeznek megváltani. Így nem tudatosítják bennük, hogy a javakat csak kitartó erőfeszítéssel, küzdelmek árán lehet megszerezni. Nem beszélve arról, hogy a túlhasznált munka eredményeként gyakori a családokban az összetűzés a házastársak között, melynek eredménye a családok felbomlása. Sok családban a felelőtlen életvitel, az alkoholizmus miatt nem megfelelő a gyermekek fizikai, szellemi és morális fejlődése. Ezeknek eredménye-

ként szaporodik a veszélyeztetett gyermekek száma, amely mértékben megnőtt, hogy a meglévő intézmények nem képesek a hatásos megoldásra. A családnak nélkülözhetetlen szerepe van abban is, hogy a fiatalok a világot reálisan, illúzióktól mentesen szemléljék, jelenségeit megértsék, szocialista módon éljenek és gondolkodjanak. Ennek érdekében az államnak is többet kell tennie, a gyermeknevelés költségeiből nagyobb részt kellene vállalnia ahhoz, hogy a család betöltse igazi funkcióját.

Az iskoláskor kiterjedése folytán meghosszabbodott a képzési időszak, növekedett az iskola szerepe a fiatalok életében. Az oktatáspolitikai határozat nyomán kialakult pozitív változások eredményeként emelkedett ifjúságunk műveltségi színvonala. A fiatalok esélyegyenlősége megteremtéséért rendkívül nagy erőfeszítéseket tettünk, melyek eredményesnek bizonyultak. Ennek ellenére további gondok is felmerültek, melyek akadályozzák az eredményes oktató-nevelői munkát. Gondolunk itt arra, hogy az iskolák túlzsúfoltsága, a 40-es osztálylétszámok hátrányosan befolyásolják a pedagógusok munkáját. A kiemelkedő képességű illetve a gyenge tanulókkal való foglalkozás módszertana nem vált általános gyakorlattá, sok pedagógus megelégszik a tantervi anyag átlagos szintű elsajátíttatásával. Az is igaz, hogy még mindig sok a felesleges túlterhelés tanulónál, pedagógusnál egyaránt. Oktatásügyünk egyik legnagyobb fogyatékosága, hogy nem közvetíti és tudatosítja kellő eredménnyel a szocialista eszméket, társadalmi értékeinket, az erköl-

csi, magatartási normákat. A 70-es évek ifjúságát nem érte semmilyen társadalmi megrázkódtatás, ők már beleszülettek a szocializmusba, így értékeit magától értetődőnek fogadják el. Kevésbé tudatosodott bennük, hogy honnan indultunk és hová érkeztünk. A fiatalok gondolkodására, magatartására is hatnak a nemzetközi helyzetben bekövetkezett változások. Az ideológiai harc kiéleződése a különböző társadalmi rendszerek teljesítményéről, életképességéről nagyon sok fiatalban bizonytalanságot kelt. Számos fiatal közömbös a társadalmi kérdések iránt, emelkedett a társadalmi értékeinkkel, normáinkkal szembeke-rülő, beilleszkedési zavarokkal küszködő fiatalok száma. Nem kevés a felelőtlen, a könnyű élet, az igénytelen szórakozás felé forduló, gyakran izléstelen divatokat követő fiatal. Növekedett az ifjúsági bűnözés, a fiatalok körében is terjednek az egészséget és a személyiséget károsító szokások.

A fiatalok munkába állása biztosított, azonban az ország egyes területein foglalkoztatásiffeszültségek jelentkeznek. Még mindig sok az ingázó, munkásszálláson vagy albérletben, a családi háztól távol munkát vállaló fiatal. Az ipartelepítés, bár egyre célirányosabb, még mindig hagy fehér foltokat az ország térképén. A bér- és jövedelemnövekedésben gyakran nagyobb a szerepe a munkában eltöltött éveknek, mint az effektív teljesítménynek. Ez lényeges oka annak, hogy a pályakezdők bére kisebb ütemben növekszik, mint a foglalkoztatottak egészére jellemző átlag, és a fiatalok később érik el szakmájuk

átlagos kereseti színvonalát, mint a 70-es évek elején. Nincs sokszor megfelelő ösztönzés, mely a fiatalok aktivitását, kezdeményezőképességét jobban kibontakoztathatná. Sok fiatal szakember gondja, hogy nem kap képzettségének és képességeinek megfelelő feladatot, sokan pedig nagyobb anyagiak érdekében végzettségüket meghazudtoló munkát vállalnak.

A rendszeres testedzés nem vált az ifjúság életmódjának szerves részévé. Az iskolai testnevelés hatása gyenge, a tanórán kívüli diáksport, valamint a tömegsport egyéb formái kevés fiatalnak biztosítanak rendszeres sportolási lehetőséget. Ennek tárgyi és személyi feltételei sem javultak a kívánt mértékben, ugyanakkor az ifjúság elkényelmesedése is kezd nyomasztóvá válni. Nem véletlen tehát, hogy a katonai alkalmassági vizsgákon csak azt állapíthatjuk meg, hogy igen gyenge a fiatalok fizikai állapota.

Az ifjúság szabadidejének kulturált eltöltését biztosítani szolgáló intézmények egy része megfelelő figyelmet fordít a fiatalok szemléletének, ízlésének formálására, igényeinek kielégítésére. Más része azonban idegenkedik a fiatalok körében népszerű olyan műfajoktól is, amelyek kulturált szórakozásra nyújtának lehetőséget. A legnagyobb hiányosságot a lakóterületeken tapasztalhatjuk, ahol több tízezer ember, közöttük a legtöbb fiatal, szervezett szórakoztatása megoldatlan még a mai napig is. Nem véletlen, hogy a KISZ munkája is ezen a területen érvényesül a legkevésbé.

Az ifjúságpolitikai határozatban az egyik fő törekvés az volt, hogy az ifjúság nevelését társadalmi méretekben, ésszerű munkamegosztásban oldjuk meg. A taradhatatlan sikerek ellenére, nem mondhatjuk azt, hogy ifjúságunk olyan, amilyenné nevelni szeretnénk volna. A kezdeti fellángolást hosszú csend törte meg, márpedig a nevelést nem lehet kampányszerűen folytatni. A felelősök konkretizálása nem minden esetben volt megadva, így a társadalmi szervek egymásra mutogatva hárítják el a felelősséget az ifjúság neveltségében tapasztalható negatívumok láttán. Legközelebb az ifjúsági szövetségre hárítani a feladatot, holott mindannyian tudjuk, hogy a nevelés társadalmi feladat.

Az ifjúságpolitikai feladatok meghatározásában, végrehajtásuk megszervezésében és ellenőrzésében meghatározó a párt szerepe. A pártnak szem előtt kell tartania, hogy a fiatalok nem születnek szocialista tudattal, a szocializmusban élés nem szül automatikusan szocialista tudatot. A fiataloknak nincs történelmi tapasztalatuk a kapitalista társadalomról, ezért meg kell őket óvni a szocializmus ellen folyó imperialista propagandától. Éppen ezért óriási jelentősége van annak, ha a fiatalok hiteles képet karnak a szocializmus megvalósulásának folyamatáról, a sikerek, tévedések tanulságairól.

Ebben a munkában a pártszerveknek élen kell járni. Rendszeresen figyelemmel kell kísérni a környezetünkben élő, tanuló, dolgozó fiatalok helyzetét, munkahelyi beilleszkedésük, családalapításuk, szakmai előrehaladásuk

problémáit. El kell érünk, hogy a fiatalok még inkább meghallgatásra találjanak a társadalmi, gazdasági élet minden területén.

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség feladata változatlanul az, hogy hirdesse és képviselje a párt politikáját, vállaljon részt annak alakításában és megvalósításában, képviselje és védje a fiatalok érdekeit és nevelje a párt utánpótlását. Az eddigieknél azonban tudatosabb politizálásra van szükség ahhoz, hogy a fiatalok minél nagyobb tömegei befogadják a szocialista eszméket. Jobban kell bemutatnia nemzeti történelmünket, melynek részeként a fiatalok megismerhetik a kommunisták harcait. Jobban ápolja nemzeti hagyományainkat, erősítse a hazafiságot, és lépjen fel a nacionalizmus megnyilvánulásai-val szemben. A KISZ-nek az eddigi törekvéseit folytatva kell dolgoznia a magyar ifjúság minden rétege körében, azonban munkaformáiban jobban figyelembe kellene vennie az ifjúsági rétegek, korosztályok sajátosságait, érdeklődését és törekvéseit. Változtatni kell a módszerein is, mert többször inkább oktat, semmint nevel. Jobban kell érvényesítenie érdekvédelmi jogait, hiszen fontos, hogy az ifjúság társadalmi beilleszkedését, önálló életkezdését, családalapítását kísérő ellentmondásokat felismerjük, a megoldás módját megtaláljuk.

Fokozott felelősséggel kell foglalkoznunk a fiatalok gondjaival és azokkal a nem kívánatos jelenségekkel is, amelyek az ifjúság egyes csoportjaiban fellelhetők. Felelősségünket alapvetően az határozza meg, hogy az új

társadalom felépítése nem egy nemzedék, hanem több nem-
zedék összehangolt, folvamos munkáját kívánja meg.
A szocializmus ügyét ifjúságunknak kell továbbvinnie.
Felelősek vagyunk azért, hogy erre alkalmassá váljék,
mert Lenin szavaival együtt valljuk: "Az ifjúság dönti
el az egész harc kimenetelét..., ha önök nem tudják meg-
szervezni és tettekre sarkallni őket, akkor másokat fog-
nak követni és tapasztalatlanságuknál fogva ötszög any-
nyit fognak ártani... Nem prédikációkkal, hanem munka
közben kell őket tanítani és fegyelmezni." /26/

Összegezés, tanulságok

Összegezve a 70-es évek ifjúságpolitikáját, megállapíthatjuk, hogy a párt ifjúságpolitikai határozata reálisan határozta meg azokat a feladatokat, melyeket a társadalomnak az ifjúság nevelése érdekében tennie kell.

A határozat nyomán kibontakozott kedvező folyamatok révén javult az ifjúságról való társadalmi gondoskodás. Az országgyűlés törvénybe foglalta az ifjúság jogait és kötelességeit, s az egész társadalom felelősségét az ifjúságért. A párt-, az állami és társadalmi szervek nagyobb figyelmet fordítottak az ifjúsággal kapcsolatos feladatok megoldására.

Az olajárrobbanás nyomán kialakult gazdasági válság hatására társadalmi-gazdasági életünk fokvátékosságai miatt háttérbe szorult az ifjúságpolitika. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy egyre erőteljesebben érzékelhetjük az olyan társadalmi és gazdasági feszültségeket, amelyek az ifjúság felkészítését, társadalmi beilleszkedését, önálló életkezdését kísérik. Az ifjúság körében több a bizonytalanság, a zavar, fejlődésünk ellentmondásainak, perspektíváinak, társadalmi értékeinknek a megítélésében. Az ifjúsági munka, a fiatalok nevelése leszűkült, mindent a KISZ vállalt magára. Nyilvánvaló, hogy ennek a feladatnak egyedül nem képes eleget tenni, ehhez szükség van a párt-, állami és társadalmi szervek összehangolt munkájára, mint ahogy ez a 70-es határozatban benne foglaltatik.

A KISZ politikai munkája az évtized végére vesztett lendületéből, a politikai képzés háttérbe szorult, formálissá vált. A társadalmi szervektől magárahagyottan, mindent egyedül akart megoldani. Ennek eredménye az lett, hogy túlzottan az érdekvédelmi funkció gyakorlására tolódott el a tevékenységi területe. A differenciálási törekvések ellenére nem alakult ki a különböző ifjúsági rétegek és korosztályok sajátosságaihoz, eltérő érdeklődéséhez és aktivitásához igazodó mozgalmi élet. Az eddigieknél sokkal tudatosabb politikai munkát kell végeznie ahhoz, hogy a fiatalok minél nagyobb része befogadja a szocialista eszméket, megismerje a kommunisták harcait, a szocializmus építésének magyarországi tapasztalatait, erősítse a hazafiságot, s tudatosítsa, hogy népünk a szocialista országokkal együtt a társadalmi haladás élvonalába tartozik. Ehhez a munkához a párt-szervezeteknek és társadalmi szervezeteknek sokkal nagyobb segítséget kell adni. A kommunisták járjanak élen, mutassanak példát az ifjúság körében végzett politikai munkában.

A következő időszak hatékony ifjúságpolitikai programja csak az ifjúságpolitikai gondolkodás nagyfokú kiszélesítésével, elvontságának felszámolásával, a gazdasági és társadalompolitikai programokban való szervezesebb beépítésével valakítható ki. Fél kell lépni azon az állásponton, hogy az "ifjúságpolitika fő célja és tartalma az ifjúság szocialista nevelése". Az ifjúságpolitikának természetesen teljesíteni kell ezt a feladatot is,

de ezzel együtt az ifjúságpolitika fő célja és tartalma a szocialista társadalomfejlődés folytonosságának biztosítása, a fiatal nemzedékek önháló felnőtté válásának, a társadalomépítésbe való bekapcsolódásának gazdasági, szociálpolitikai, szervezeti és kulturális hatása révén. Vagyis az ifjúságpolitika nem egyszerűen az ifjúságra irányul, hanem mindenekelőtt azokra a makrotársadalmi folyamatokra, amelyek sokoldalúan meghatározzák a felnőtté válás társadalmi folyamatát, és amelyek a nemzedékek egymásutániségének folyamatában maguk is változnak.

Az ifjúságpolitika a párt társadalompolitikájának stratégiai eleme, ezért csak egy hosszabb távú társadalompolitikai program keretében ragadhatók meg az ifjúságpolitikai feladatok. Az ifjúságpolitika szerves beilleszkedése a szélesebb gazdasági és társadalompolitikai programokba tehát nem azt jelenti, hogy az ifjúság társadalmi helyzetének javítására szükségessé vált lépéseknek lehetőségeket keresünk az azoktól függetlenül kidolgozott programok keretei között. Sajnos még ma is gyakran és főleg ezt tesszük.

A Központi Bizottság 1970-es állásfoglalása alapelveit ma is érvényesnek ítéliük meg. Ezek az alapelvek azonban sok tekintetben és érthetően rendkívül elvontak, a gyakorlati munka számára keveset mondanak. Ezért a konkrét politikai cselekvést ma már, a mai körülmények között nem orientálhatják megfelelően. Szükség van konkrétabb újrafogalmazásukra, valamint az elmúlt évek tapasztalatainak elemzésére, értékelésére is. A hetvenes

években tett ifjúságpolitikai lépéseket részben a hozott politikai döntés vezérelte, részben pedig befolyásolták a menet közben nagymértékben megváltozott gazdasági-társadalmi feltételek.

A hetvenes évek első felében tett jelentős gazdasági és szociálpolitikai intézkedések a közben megváltozott feltételek miatt megmaradtak az érintett korosztálynak szóló különintézkedéseknek. Véleményünk szerint nem mindig az a jó ifjúságpolitika, amikor direkt módon érintett korosztályokra irányul. Vagyis nem épülhettek be ezek az intézkedések eléggé az alapvető gazdasági és szociálpolitikai mechanizmusokba. Az ifjúságpolitika önálló szervezeti bázisának kiépítése hosszú időn keresztül együtt járt az ifjúságpolitika elkülönülésével, ezek működése mindmáig nem illeszkedik szorosan a párt- és államirányítás alapmechanizmusába.

A hetvenes évek végére számos, az ifjúság helyzetét jellemző probléma újratermelődött, és felerősödtek az ifjúság körében egyes, a közvéleményt irritáló jelenségek is.

Az utóbbi két-három évben viszont több olyan politikai állásfoglalás született, amely a korábbinál mélyebben tartalmaz ifjúságpolitikai elemeket a társadalompolitika, ifjúságpolitika összetartozásában.

Ez a gyakorlat jó alapot nyújt az ifjúságpolitika szervezesebb továbbépítéséhez, társadalompolitikai keretbe történő beépítéséhez.

J e g y z e t e k

1. Hatvan harcos esztendő I. 46.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1978.
2. Svéd László: Lékai János politikai pályája. 126-127.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1976.
3. Hatvan harcos esztendő I. 76-77.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1978.
4. Hatvan harcos esztendő I. 89.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1978.
5. Hűség a néphez, hűség a párthoz. 51.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1982.
6. Hatvan harcos esztendő II. 68-69.o. Ifjúsági lapkiadó Vállalat, 1978.
7. Hatvan harcos esztendő II. 90.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1978.
8. Az MSZMP az ifjúságért. 6-7.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1981.
9. Az MSZMP az ifjúságért. 12.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1981.
10. Hűség a néphez, hűség a párthoz. 90.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1982.
11. "Ugy indulunk mint zúgó vihar". 20-21.o. Kossuth, 1982.
12. "Ugy indulunk mint zúgó vihar". 25.o. Kossuth, 1982.
13. Az MSZMP az ifjúságért. 19.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1981.
14. Az MSZMP az ifjúságért. 21.o. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1981.
15. Köpeczi Béla: Reform vagy forradalom? 49.o. Kosmosz könyvek. Egyetemi Könyvkiadó, 1970.
16. Berecz János: Mi a csendes ellenforradalom? 12.o. Kossuth, 1970.

17. Lásd a 16. sz. alatt idézett művet. 22.o.
Kossuth, 1970.
18. Lásd a 16. sz. alatt idézett művet. 29.o.
Kossuth, 1970.
19. Lásd a 16. sz. alatt idézett művet. 45.o.
Kossuth, 1970.
20. Aczél György előadói beszéde; A párt ifjúság-
politikájának néhány kérdése. 7.o. Kossuth,
1970.
21. Társadalmi Szemle. 7.o. 1968. március.
22. Marx-Engels; A német ideológia. 28.o. Szikra,
1952.
23. MSZMP X. kongresszusa. 173.o. Kossuth, 1970.
24. Törvény az ifjúságról. 10.o. Országos Ifjúság-
politikai és Oktatási Tanács, 1971.
25. A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és
dokumentumai, 1967-1970. 517.o. Kossuth, 1974.
26. Lenin művei. 9. kötet. 171.o. Szikra, 1953. Bp.

B i b l i o g r á f i a

1. Adatok és tények a KISZ tevékenységéről és az ifjúság helyzetéről. Budapest, Ifjúsági Nyomda, 1971.
2. A Dolgozó Ifjúság Szövetsége megalakítása és feladataink a békéért és a szocializmusért vívott harcban. Budapest, Szikra Nyomda, 1950.
3. A Dolgozó Ifjúság Szövetsége. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1974.
4. A Dolgozó Ifjúság Szövetségének szervezeti szabályzata. Budapest, Athenaeum Nyomda, 1950.
5. Az ifjúságról és az ifjúsági szövetségről. Gyűjtemény. /Szerkesztette: Kis Tamás./ Budapest, Móra Könyvkiadó, 1957.
6. Az ifjúságpolitikáról. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1984. október 9-i ülésének állásfoglalása. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1984.
7. A KMP első kongresszusa. /Szerkesztette: Szabó Ágnes, Imre Magda./ Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1975.
8. A MADISZ első országos kongresszusának határozatai. Budapest, Igazság Nyomda, 1945.
9. A magyar ifjúság a nyolcvanas években. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1984.
10. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség VI. kongresszusa. Budapest, 1964. december 11-12-13. /Szerkesztette: Szilvány György./ Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1964.
11. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség VII. kongresszusa. 1967. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1967.
12. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség VIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 1971. december 8-11. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1972.
13. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség IX. kongresszusának teljes jegyzőkönyve. 1976. május 8-11. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1976.
14. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség X. kongresszusa. 1981. május 29-31. Budapest, Ságvári Endre Könyvszerkesztőség, 1981.

15. A Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusa. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1970.
16. A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1975.
17. A Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusa. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1980.
18. A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai 1967-1970. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1974.
19. A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai 1971-1975. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1978.
20. A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai 1975-1980. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983.
21. Az MSZMP az ifjúságért. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1981.
22. Ancsel Éva: Szocializmus és ifjúság. Társadalmi Szemle, 1977. 3. sz. 3-11.p.
23. A párt ifjúságpolitikájának néhány kérdése. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1970.
24. A szocialista társadalom fejlődésének kérdései. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1980-1981.
25. Balogh István: A munkásifjúság helyzetéről és társadalmi szerepéről. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1971.
26. Baranyai Tibor: A tömegszervezetek és mozgalmak politikai irányítása. Pártélet, 1977. 2. sz. 53-57.p.
27. Berecz János: Mi a csendes ellenforradalom? Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1970.
28. Borsányi György - Kende János: Magyarországi munkásmozgalom 1967-1980. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1982.
29. Buga István: Ifjúsági mozgalmak története. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1974.
30. Csikós József: Mit kell tudni a magyar ifjúsági mozgalmakról? Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1979.

31. Csonka György: A fiatalok eszmei-politikai nevelése. Pártélet, 1977. 10. sz. 76-78.p.
32. Dudla József: A KISZ-szervezetek pártirányítása. Pártélet, 1975. 7. sz. 72-75.p.
33. Egységbe ifjúság! /Szerkesztette: Gál Lajos./ Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1973.
34. Eleven erő: A KISZ történelmi emlékülése. 1968. december 10-12. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1969.
35. Elődöktől példát. /Szerkesztette: Czoma László./ Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1979.
36. Előre, harcra ifjúnunkás! /Szerkesztette: Svéd László./ Budapest, Ifjúsági Könyvkiadó, 1954.
37. Eperjesi László: A KISZ megalakulása és tevékenysége. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1969.
38. Eperjesi László: Hűség a néphez, hűség a párthoz! Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1982.
39. Fáklyavivők. Fejezetek a magyar kommunista ifjúsági mozgalom történetéből. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1969.
40. Fejti György: A párt ifjúságpolitikája. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1981.
41. Fél évszázados harc az ifjúság szolgálatában. /Szerkesztette: Svéd László - Gál Lajos./ Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1968.
42. Gombár József: Az MSZMP ifjúságpolitikája. A KISZ a párt ifjúságiszervezete. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1971-72.
43. Hatvan harcos esztendő: A magyar forradalmi ifjúsági mozgalom dokumentumaiból. /Szerkesztette: Láng Péter./ Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, I-II. /köt./ 1978. III. /köt./ 1979.
44. Hűség a néphez, hűség a párthoz. /Szerkesztette: Szabó Béla./ Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1968.
45. Ifjúságpolitikai dokumentumok I-II. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1971.

46. Jelentés a KISZ KB 1975. november 12-i, a KISZ irányítási rendszerének korszerűsítéséről szóló határozata végrehajtásának tapasztalatairól; KISZ-értesítő, 1979. 5. sz. 9-10.p.
47. Ifjúságpolitika a megvalósulás útján. /Szerkesztette: Petrovski Ferenc./ Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1974.
48. Ifjúságpolitikai jegyzet. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1981.
49. Király Andrásmé: Felelősség az ifjúságért. Népszabadság, 1978. december 17. 3.p.
50. Király István: Hazafiság és forradalmiság. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1974.
51. Köpeczi Béla: Az "új baloldal" ideológiája. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1974.
52. Köpeczi Béla: Reform vagy forradalom. Budapest, Kozmosz Könyvek, 1970.
53. Kulcsár Kálmán: A mai magyar társadalom. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1980.
54. Legyőzhetetlen erő. /Szerkesztette: Erényi Tibor - Rákos Sándor./ Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1968.
55. Lékai János politikai pályája. /Szerkesztette: Svéd László./ Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1976.
56. Lukács András: A KISZ a párt ifjúsági szervezete. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1960.
57. Marx-Engels: A német ideológia. Budapest, Szikra, 1952.
58. Maróthy László: A párt ifjúságpolitikájának néhány kérdése. Ifjúkommunista, 1980. 1. sz. melléklete.
59. Nemes Péter: A diákok mozgalmi élete. Pártélet, 1982. 5. sz. 35-40.p.
60. Nyerges Ágnes: Mai fiatalok? Budapest, Kozmosz Könyvek, 1978.
61. Petrus György: A DISZ munkájának néhány tanulsága. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1969.

62. Szervezeti élet. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1968.
63. Szkohán Ferenc: Az üzemi ifjúság eszmei-politikai nevelése. Pártélet, 1978. 9. sz. 27-30.p.
64. Tóth Tamás: Utkeresés és útvezetés. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1973.
65. Történelmi felelősség. /Szerkesztette: Láng Péter./ Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1978.
66. Törvény az ifjúságról - Fiatalok és a jogalkotás. /Szerkesztette: Gombár József./ Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1973.
67. Törvény az ifjúságról. Budapest, Országos Ifjúságpolitikai és Oktatási Tanács, 1971.
68. Ugy indulunk mint zúgó vihar. /Szerkesztette: Birta Zsuzsa, Erdős Endre./ Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1982.
69. Vagyunk az ifjú gárda. Budapest, Kozmosz Könyvek, 1975.
70. Végh Oszkár: Előre, magyar proletárok. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1978.
71. Végh Oszkár: Osztályharc Magyarországon. Budapest, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1978.